

wrocław
bezBarier

dfi dolnośląskie
forum
integracyjne

Projekt realizowany ze środków PFRON będących w dyspozycji Urzędu Miejskiego Wrocławia.

Informator prawny dla osób z niepełnosprawnością

Pr@wo dla każdego
– www.prawodlaon.pl –

Pr@wo dla każdego
– www.prawodlaon.pl –

Dolnośląskie Forum Integracyjne

KRS 0000325923

tel. +48 606 292 194

biuro@dfi.org.pl prawo@dfi.org.pl

www.dfi.org.pl www.prawodlaon.pl

Informator prawny dla osób z niepełnosprawnością

Pr@wo dla każdego
– www.prawodlaon.pl –

Projekt realizowany jest ze środków PFRON, będących w dyspozycji Urzędu Miejskiego Wrocławia.

wrocław
bezBarier

fi dolnośląskie
forum
integracyjne

Wstęp

Według Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2002r. na terenie województwa dolnośląskiego mieszka 435.846 osób niepełnosprawnych, co stanowi 14,99% ogółu ludności a liczba niepełnosprawnych mieszkańców Wrocławia przekracza 60 tys. osób – co 7 wrocławianin jest osobą niepełnosprawną.

Stworzony przez nas projekt „Prawo dla każdego” skierowany jest do osób niepełnosprawnych, ponieważ chcemy, by dostępność do informacji prawnych, ale także i samych porad była jak najszersza. Poprzez realizację projektu, chcemy zapewnić osobom niepełnosprawnym, ich rodzinom i otoczeniu możliwie pełnego i równoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym, ale także zwiększyć możliwość do bezpłatnego poradnictwa prawnego poprzez wykorzystanie sieci internetowej.

Jesteśmy przekonani, że realizacja głównego celu jakim jest powstanie portalu informacyjnego dostosowanego dla potrzeb osób niepełnosprawnych spowoduje zwiększenie świadomości osób niepełnosprawnych, ale także ich rodzin i otoczenia o m.in.: aktualnie przysługujących im ulgach i uprawnieniach, podstawowych aktach prawnych z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, możliwościach technicznych, czy też dostępnych usługach i ofertach we Wrocławiu skierowanych do osób niepełnosprawnych. Co ważne, z portalu można będzie pobierać wszelkie niezbędne dokumenty, które będą mogły się później przydać przy załatwianiu konkretnych spraw.

Projekt „Prawo dla każdego” przewiduje także, 40 godzin bezpłatnych porad prawnych i obywatelskich, udzielanych drogą elektroniczną, poprzez e-mail: **prawo@dfi.org.pl** lub za pomocą formularza znajdującego się na stronie portalu: **www.prawodlaon.pl**.

Spis treści

1. Karta Praw Podstawowych Osób Niepełnosprawnych	6
2. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych	9

Rozdział I

System orzecznictwa

System orzecznictwa	14
1. Renta z tytułu niezdolności do pracy	15
1.1. Informacje ogólne	15
1.2. Pojęcie niezdolności do pracy	15
1.3. Orzekanie o niezdolności do pracy	16
1.4. Renty z tytułu niezdolności do pracy	16
1.5. Staż uprawniający do renty	16
1.6. Powstanie i ustanie prawa do renty	18
1.7. Wysokość renty	18
1.8. Zawieszanie i zmniejszanie renty z tytułu niezdolności do pracy	18
1.9. Tryb postępowania o przyznanie renty	19
1.10. O czym osoby pobierające rentę powinny powiadomić ZUS?	20
2. Renta socjalna	21
2.1. Informacje ogólne	21
2.2. Komu przysługuje renta socjalna?	21
2.3. Komu nie przysługuje renta socjalna?	22
2.4. Wysokość renty socjalnej	23
2.5. Zawieszenie prawa do renty socjalnej	23
2.6. Postępowanie w sprawie przyznania renty socjalnej	25
2.7. Uprawnieni do pobierania renty socjalnej	25
3. Orzecznictwo lekarskie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych	26
3.1. Organizacja orzecznictwa lekarskiego	26
3.2. Zasady orzekania o niezdolności do pracy	26
3.3. Postępowanie orzecznicze	27
3.3.1. Zwrot kosztów stawiennictwa na badanie	28
3.3.2. Środki odwoławcze	28
4. Zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności	29
4.1. Powiatowy Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności	29
4.2. Wojewódzki Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności	31

Rozdział II

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych 32

1. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych 33
 - 1.1 Obowiązki i uprawnienia pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne 33
 - 1.2 Jakie są ogólne obowiązki pracodawców? 33
 - 1.3 Jakie korzyści finansowe mają pracodawcy zatrudniający osoby niepełnosprawne? 34
 - 1.3.1 Dofinansowanie do wynagrodzeń 34
 - 1.3.2 Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy 36
 - 1.3.3 Zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnianiem pracowników niepełnosprawnych 39
2. Zwrot kosztów szkolenia pracowników niepełnosprawnych 40
 - 2.1 Refundacja kosztów zatrudnienia osoby pomagającej osobie niepełnosprawnej w miejscu pracy 42
3. Szczególne uprawnienia zakładów pracy chronionej 43
 - 3.1 Co to jest zakład pracy chronionej? 43
4. Uprawnienia pracownicze i ich ochrona 44
 - 4.1 Uprawnienia przysługujące wszystkim osobom niepełnosprawnym 44
 - 4.2 Dodatkowe uprawnienia przysługujące osobom zaliczonym do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności 44
 - 4.3 Gdzie szukać porady lub pomocy w sprawach pracowniczych? 46
 - 4.3.1 Państwowa Inspekcja Pracy 46
 - 4.3.2 Co należy do zadań PIP? 46
 - 4.3.3 Jak złożyć skargę do PIP? 46
5. Samozatrudnienie osób niepełnosprawnych 47
 - 5.1 Rozpoczęcie działalności gospodarczej 47
 - 5.2 Procedura ubiegania się o przyznanie środków 47
 - 5.3 Dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania od kredytów zaciągniętych na kontynuowanie działalności gospodarczej albo prowadzenie własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego. 50

Rozdział III

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych 52

1. Informacje podstawowe 53
2. Refundacja z NFZ 54
3. Dofinansowanie z PFRON 55
4. Turnusy rehabilitacyjne 57
5. Likwidacja barier funkcjonalnych 59
6. Uprawnienia i ulgi dla osób niepełnosprawnych 61

Rozdział IV

Wybrane instytucje realizujące zadania na rzecz osób niepełnosprawnych 74

1. Krajowe 75
 - 1.1 Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych 75
 - 1.2 Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych 76
 - 1.3 Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych 77
2. Wojewódzkie 79
 - 2.1 Wojewoda 79
 - 2.2 Marszałek Województwa 81
 - 2.2.1 Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych UMWD 83
 - 2.3 Wojewódzka społeczna rada do spraw osób niepełnosprawnych 84
3. Powiat / Gmina / Miasto Wrocław 85
 - 3.1 Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania i Niepełnosprawności 85
 - 3.2 Powiatowy Urząd Pracy 85
 - 3.3 Powiatowa społeczna rada ds. osób niepełnosprawnych 88
 - 3.4 Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych w Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych 89
 - 3.5 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu 90

Notatnik 95

1. Karta Praw Podstawowych Osób Niepełnosprawnych

W dniu 1 sierpnia 1997 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych. Jest jednym z podstawowych dokumentów dotyczących osób niepełnosprawnych. Pomimo, iż Karta nie jest źródłem prawa i nie gwarantuje konkretnych uprawnień, należy się na nią powoływać jako oficjalny akt uchwalony przez Sejm RP.

Dokument ten podkreśla prawa osób niepełnosprawnych do życia w otoczeniu pozbawionym barier, przejawów dyskryminacji, w warunkach przyjaznych i dostosowanych do ograniczeń, jakie niesie niepełnosprawność. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych to zbiór dziesięciu praw, wskazujących najważniejsze obszary, w których należy podejmować działania.

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 1 sierpnia 1997 r.

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. z 13.08.1997 r. Nr 50 poz. 475)

§ 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Sejm stwierdza, iż oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

1. dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
2. dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
3. dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
4. nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
5. pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej

umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,

6. pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
7. zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
8. życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
9. posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
10. pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

§ 2. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzając, iż powyższe prawa wynikają z Konstytucji, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego, wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw.

§ 3. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej do składania corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, informacji o podjętych działaniach w celu urzeczywistnienia praw osób niepełnosprawnych.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych

Konwencja uzupełnia wcześniej przyjęte konwencje Narodów Zjednoczonych dotyczące praw człowieka. Dotyczy około 650 mln osób niepełnosprawnych na całym świecie. Jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, który odnosi się kompleksowo do osób niepełnosprawnych. Ma ona przyczynić się do poprawy ich sytuacji, poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami.

Dnia 6 września 2012 r. Prezydent RP Bronisław Komorowski ratyfikował Konwencję, natomiast 25 września 2012 roku w Nowym Jorku polska delegacja przekazała sekretarzowi generalnemu ONZ akt o ratyfikacji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

W przedstawionym fragmencie znajdują Państwo, Preambułę, która przedstawia istotę całej Konwencji. Na stronie naszego portalu, macie Państwo możliwość pobrania jej całej, jak również i innych dokumentów w całości. Serdecznie zapraszamy – www.prawodlaon.pl

KONWENCJA O PRAWACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Preambuła

Państwa Strony niniejszej konwencji,

- (a) przywołując zasady proklamowane w Karcie Narodów Zjednoczonych, które uznają przyrodzoną godność i wartość oraz równe i niezbywalne prawa wszystkich członków rodziny ludzkiej za podstawę wolności, sprawiedliwości i pokoju na świecie,
- (b) uznając, że Narody Zjednoczone, w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz w Międzynarodowych Paktach Praw Człowieka, ogłosiły i uzgodniły, że każdy ma prawo do korzystania ze wszystkich praw i wolności ustanowionych w tych dokumentach, bez względu na jakiegokolwiek różnicę,
- (c) potwierdzając powszechność, niepodzielność, współzależność i powiązanie ze sobą wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz potrzebę zagwarantowania osobom niepełnosprawnym pełnego z nich korzystania, bez dyskryminacji,
- (d) przywołując Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych,

- Międzynarodową konwencję w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej, Konwencję w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, Konwencję w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Konwencję o prawach dziecka oraz Międzynarodową konwencję o ochronie praw wszystkich pracowników migrujących i członków ich rodzin,
- (e) uznając, że niepełnosprawność jest pojęciem ewoluującym i że niepełnosprawność wynika z interakcji między osobami z dysfunkcjami a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi osobami,
 - (f) uznając znaczenie zasad i wytycznych zawartych w Światowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych i w Standardowych zasadach wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz ich wpływ na popieranie, formułowanie i ocenę polityk, planów, programów i działań na szczeblu krajowym, regionalnym i międzynarodowym zmierzających do dalszego wyrównywania szans osób niepełnosprawnych,
 - (g) podkreślając znaczenie włączania kwestii niepełnosprawności do odpowiednich strategii zrównoważonego rozwoju, jako ich integralnej części,
 - (h) uznając także, że dyskryminacja kogokolwiek ze względu na niepełnosprawność jest pogwałceniem przyrodzonej godności i wartości osoby ludzkiej,
 - (i) uznając również różnorodność osób niepełnosprawnych,
 - (j) uznając potrzebę popierania i ochrony praw człowieka wszystkich osób niepełnosprawnych, w tym osób wymagających bardziej intensywnego wsparcia,
 - (k) zaniepokojone, że pomimo istnienia różnych rozwiązań i przedsięwzięć, osoby niepełnosprawnej w dalszym ciągu napotykać na bariery w udziale w życiu społecznym jako równoprawni członkowie społeczeństwa oraz doświadczają naruszenia praw człowieka we wszystkich częściach świata,
 - (l) uznając znaczenie współpracy międzynarodowej na rzecz poprawy

warunków życia osób niepełnosprawnych w każdym kraju, szczególnie w krajach rozwijających się,

- (m) uznając cenny wkład, obecny i potencjalny, osób niepełnosprawnych w ogólny dobrobyt i różnorodność społeczności, w których żyją oraz uznając, że popieranie pełnego korzystania przez osoby niepełnosprawne z praw człowieka i podstawowych wolności, a także pełnego udziału osób niepełnosprawnych wzmocni ich poczucie przynależności i przyczyni się do rozwoju ludzkości oraz postępu społecznego i gospodarczego oraz wykorzenia ubóstwa,
- (n) uznając znaczenie dla osób niepełnosprawnych ich samodzielności i niezależności, w tym wolności dokonywania wyborów,
- (o) zważywszy, że osoby niepełnosprawne powinny mieć możliwość aktywnego udziału w procesie podejmowania decyzji w zakresie polityki i programów, w tym dotyczących ich bezpośrednio,
- (p) zaniepokojone trudnościami, jakie napotykają osoby niepełnosprawne, które są narażone na wielorakie lub wzmocnione formy dyskryminacji ze względu na przynależność rasową, kolor skóry lub płeć, język, religię, poglądy polityczne lub inne, pochodzenie narodowe, etniczne, autochtoniczne lub społeczne, sytuację majątkową, urodzenie, wiek czy inne okoliczności,
- (q) uznając, że niepełnosprawne kobiety i dziewczęta są często narażone, zarówno w środowisku rodzinnym, jak i poza nim, na większe ryzyko przemocy, naruszania nietykalności osobistej lub znieważania, opuszczenia lub zaniedbywania, znęcania się lub wykorzystywania,
- (r) uznając, że niepełnosprawne dzieci powinny w pełni korzystać ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na zasadzie równości z innymi dziećmi oraz przywołując zobowiązania w tym zakresie przyjęte przez Państwa Strony Konwencji o prawach dziecka,
- (s) podkreślając potrzebę uwzględniania perspektywy płci we wszystkich wysiłkach na rzecz popierania pełnego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby niepełnosprawne,
- (t) zwracając uwagę na fakt, że większość osób niepełnosprawnych żyje w warunkach ubóstwa i uznając, w związku z tym, pilną potrzebę zajęcia się problemem negatywnego wpływu ubóstwa na osoby niepełnosprawne,

- (u) mając na uwadze fakt, że w celu zapewnienia pełnej ochrony osób niepełnosprawnych, w szczególności podczas konfliktów zbrojnych i obcej okupacji, konieczne jest stworzenie warunków pokoju i bezpieczeństwa, w oparciu o pełne poszanowanie celów i zasad zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych oraz przestrzeganie odpowiednich dokumentów dotyczących praw człowieka,
- (v) uznając znaczenie dostępności środowiska fizycznego, społecznego, gospodarczego i kulturalnego, dostępu do opieki zdrowotnej i edukacji oraz do informacji i środków komunikacji celem umożliwienia osobom niepełnosprawnym pełnego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności,
- (w) biorąc pod uwagę, że jednostka, mająca obowiązki w stosunku do innych osób i w stosunku do społeczności do której należy, jest zobowiązana dążyć do popierania i przestrzegania praw uznanych w Międzynarodowej Karcie Praw Człowieka,
- (x) wyrażając przekonanie, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i jest uprawniona do ochrony przez społeczeństwo i państwo, a osoby niepełnosprawne i członkowie ich rodzin powinni otrzymywać niezbędną ochronę i pomoc umożliwiającą rodzinom przyczynianie się do pełnego i równego korzystania z praw przez osoby niepełnosprawne,
- (y) wyrażając przekonanie, że powszechna i całościowa Konwencja międzynarodowa, mająca na celu popieranie oraz ochronę praw i godności osób niepełnosprawnych, istotnie przyczyni się do zaradzenia głęboko niekorzystnej sytuacji społecznej osób niepełnosprawnych i będzie promować ich udział w sferze obywatelskiej, politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturalnej, na zasadach równych szans, zarówno w krajach rozwijających się, jak i rozwiniętych, uzgodniły, co następuje:

Dalszą część Konwencji przeczytają Państwo i będą mieli możliwość jej ściągnięcia na stronie naszego portalu:

Rozdział I

System orzecznictwa

1. Renta z tytułu niezdolności do pracy

1.1. Informacje ogólne

Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieconemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- jest niezdolny do pracy,
- ma wymagany – odpowiednio do wieku, w którym powstała niezdolność do pracy – okres składkowy i nieskładkowy,
- niezdolność do pracy powstała w określonych ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych¹ okresach składkowych lub nieskładkowych albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

WAŻNE!

W przypadku orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy warunek powstania niezdolności do pracy w wymaganym okresie uważa się za spełniony, bez względu na datę powstania niezdolności do pracy – jeżeli ubezpieczony udowodnił posiadanie okresów składkowych i nieskładkowych wynoszących co najmniej 20 lat dla kobiety i 25 lat dla mężczyzny.

1.2. Pojęcie niezdolności do pracy

Niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania tej zdolności po przekwalifikowaniu.

Niezdolność do pracy może być częściowa lub całkowita.

- Częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła w znacznym stopniu zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.
- Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy.

Stwierdzenie naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej

¹ Tekst jednolity: Dz.U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 z późn. zm.

osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych stanowi podstawę do orzeczenia niezdolności do samodzielnej egzystencji.

1.3. Orzekanie o niezdolności do pracy

Oceny niezdolności do pracy i jej stopnia dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik ZUS.

Obowiązujące przepisy przewidują dwuinstancyjność w postępowaniu orzeczniczym. Organem orzekającym w I instancji jest lekarz orzecznik ZUS, natomiast w II instancji – komisja lekarska ZUS.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej – w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia. Komisja lekarska w wyniku rozpatrzenia sprzeciwu dokonuje rozstrzygnięcia w formie orzeczenia.

1.4. Renty z tytułu niezdolności do pracy

Renta z tytułu niezdolności do pracy może zostać przyznana na stałe lub na określony czas.

- Renta stała przysługuje ubezpieczonemu, którego niezdolność do pracy została uznana przez lekarza orzecznika ZUS lub komisję lekarską ZUS za trwałą.
- Renta okresowa przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli jego niezdolność do pracy zostanie przez lekarza orzecznika ZUS lub komisję lekarską ZUS uznana za okresową, czyli mającą charakter czasowy.

Renta okresowa z tytułu niezdolności do pracy przysługuje przez okres wskazany w decyzji organu rentowego. Nie ogranicza to uprawnień osoby niezdolnej do pracy do zgłoszenia wniosku o przeprowadzenie ponownego badania w celu zmiany stopnia niezdolności do pracy.

Niezdolność do pracy jest orzekana na okres nie dłuższy niż 5 lat, chyba że według wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu – wówczas jest ona orzekana na okres dłuższy niż 5 lat.

1.5. Staż uprawniający do renty

Okres składkowy i nieskładkowy wymagany do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, czyli staż, uzależniony jest od wieku osoby, w którym

powstała niezdolność do pracy, i wynosi od 1 roku – jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat, aż do 5 lat – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Osoby, których niezdolność do pracy powstała po ukończeniu 30 lat, muszą spełniać dodatkowy warunek, a mianowicie wymagany pięcioletni okres musi przypadać w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub dniem powstania niezdolności do pracy.

WAŻNE!

Renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje również ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiet i 30 lat dla mężczyzn i jest całkowicie niezdolny do pracy – bez względu na to, czy posiada 5-letni okres składkowy i nieskładkowy w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy i bez względu na datę powstania tej niezdolności. Przy ustalaniu uprawnień do renty, dla zbadania warunku udowodnienia co najmniej 25-letniego albo 30-letniego okresu, uwzględnia się wyłącznie okresy składkowe.

Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego ze względu na wiek okresu składkowego i nieskładkowego, warunek posiadania tego okresu uważa się za spełniony, jeśli ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia:

- przed ukończeniem 18 lat, albo
- w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał – bez przerwy lub z przerwami nieprzekraczającymi 6 miesięcy – okresy składkowe i nieskładkowe.

WAŻNE!

Warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego uważa się za spełniony – bez względu na udowodniony okres składkowy i nieskładkowy – także w przypadku, gdy ubezpieczony stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku w drodze do pracy lub z pracy.

1.6. Powstanie i ustanie prawa do renty

Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy powstaje z dniem spełnienia wszystkich wymaganych warunków, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o to świadczenie.

Jeżeli ubezpieczony pobiera zasiłek chorobowy, wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy lub świadczenie rehabilitacyjne, prawo do renty nabędzie z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku, wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub świadczenia rehabilitacyjnego.

Prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy.

Prawo do renty ustaje:

- gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa,
- upływem okresu, na jaki świadczenie to zostało przyznane,
- z dniem, od którego z urzędu została przyznana emerytura,
- wraz ze śmiercią osoby uprawnionej.

1.7. Wysokość renty

Wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy zależy od:

- wymiaru udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych,
- wysokości zarobków wskazanych do obliczenia podstawy wymiaru renty,
- kwoty bazowej obowiązującej w dniu nabycia prawa do renty, a także
- stopnia orzeczonej niezdolności do pracy.

Jeżeli podstawy wymiaru renty nie można ustalić, organ rentowy ustala wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy w kwocie najniższego świadczenia. Od 1 marca 2012 r. najniższa renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy wynosi 799,18 zł, a najniższa renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy – 613,38 zł.

1.8. Zawieszanie i zmniejszanie renty z tytułu niezdolności do pracy

Zawieszenie lub zmniejszenie wysokości rent z tytułu niezdolności do pracy uzależnione jest od kwoty przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przy czym za przychód uważa się także kwoty pobranych zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego

i opiekuńczego oraz wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, a także kwoty świadczenia rehabilitacyjnego i wyrównawczego, zasiłku wyrównawczego i dodatku wyrównawczego.

Na zawieszenie prawa do renty lub zmniejszenie wysokości tego świadczenia wpływa osiągany przez rencistę przychód z tytułu wykonywania działalności obowiązkowo podlegającej ubezpieczeniom społecznym. Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczeń społecznych uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo pozarolniczą działalność.

Za przychód mający wpływ na zawieszenie lub zmniejszenie renty uważa się także przychód uzyskany z tytułu służby w tzw. służbach mundurowych (policja, wojsko itd.).

Na zawieszenie prawa do renty oraz zmniejszenie jej wysokości nie wpływa przychód osiągnięty z tytułu świadczenia pracy w ramach wykonywania umowy nieobjętej obowiązkiem ubezpieczeń społecznych, na przykład z tytułu wykonywania umowy o dzieło zawartej z osobą niebędącą jednocześnie pracodawcą rencisty.

Jeżeli rencista osiąga przychód:

- nieprzekraczający 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ogłaszanego przez Prezesa GUS – renta wypłacana jest w pełnej wysokości,
- przekraczający 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, nie wyższy jednak niż 130% tego wynagrodzenia – renta jest odpowiednio zmniejszana,
- przekraczający 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – wypłata renty podlega zawieszeniu w całości.

1.9. Tryb postępowania o przyznanie renty

Postępowanie w sprawie przyznania renty wszczyna się na wniosek osoby zainteresowanej lub jej pełnomocnika. Wniosek taki zgłasza się w jednostce terenowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy (zgłoszenie na piśmie lub ustnie do protokołu), albo za pośrednictwem przedsiębiorcy uprawnionego do wykonywania usług pocztowych lub za pośrednictwem płatnika składek. W razie zgłoszenia wniosku w innej jednostce ZUS – jest ona zobowiązana do przekazania go jednostce właściwej.

Wniosek może być zgłoszony w formie elektronicznej przez Internet za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej ZUS.

Ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy następuje w formie decyzji organu rentowego, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej.

Od decyzji organu rentowego przysługuje odwołanie – za pośrednictwem organu rentowego, który wydał decyzję – do Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

ZUS ma obowiązek wydać decyzję w sprawie renty w ciągu 30 dni od daty wyjaśnienia ostatniej okoliczności w sprawie.

1.10. O czym osoby pobierające rentę powinny powiadomić ZUS?

Osoba pobierająca rentę z tytułu niezdolności do pracy zobowiązana jest powiadomić oddział ZUS, który wypłaca rentę, o:

- osiągnięciu przychodu z tytułu zatrudnienia, służby lub innej pracy zarobkowej, a także o jego wysokości,
- kwocie przychodu z pracy zarobkowej osiągniętego w roku kalendarzowym – w terminie do końca lutego następnego roku, przy czym – dla umożliwienia sprawdzenia, czy korzystniejsze jest rozliczenie roczne, czy miesięczne – wskazane jest wykazanie przychodów osiągniętych w kolejnych miesiącach roku,
- zgłoszeniu wniosku o emeryturę lub rentę do innego organu rentowego,
- zmianie miejsca zamieszkania, numeru rachunku w banku,
- innych okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do renty.

2. Renta socjalna

2.1. Informacje ogólne

Na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej² organem przyznającym i wypłacającym renty socjalne jest właściwa jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W szczególnych przypadkach renta ta jest wypłacana także przez inne organy emerytalno-rentowe, np. Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS).

2.2. Komu przysługuje renta socjalna?

Renta socjalna przysługuje osobie, która jest:

- pełnoletnia oraz
- całkowicie niezdolna do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:
 - przed ukończeniem 18 roku życia, albo
 - w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia, albo
 - w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Osobą pełnoletnią jest osoba, która ukończyła 18 lat. Za osobę pełnoletnią uważa się również kobietę, która zawarła związek małżeński po ukończeniu 16 lat, a nie ukończyła 18 roku życia.

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy i przewidywanego okresu jej trwania dokonuje lekarz orzecznik ZUS lub komisja lekarska ZUS na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W myśl tej ustawy za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. Przy ocenie prawa do renty nie jest istotne, kiedy powstała całkowita niezdolność do pracy, lecz to, aby niezdolność ta była skutkiem naruszenia sprawności organizmu, powstałego w wymienionych wyżej okresach.

Renta może być przyznana na stałe – jeżeli niezdolność do pracy jest trwała lub na wskazany okres – jeśli niezdolność do pracy jest okresowa.

² Dz.U. z 2003 r. nr 135, poz. 1268 z późn. zm.

Niezdolność do pracy orzeka się na okres nie dłuższy niż 5 lat. Niezdolność do pracy orzeka się na okres dłuższy niż 5 lat, jeżeli według wiedzy medycznej nie ma rokowań do odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu.

2.3. Komu nie przysługuje renta socjalna?

Renta socjalna nie przysługuje osobie, która:

- ma ustalone prawo do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej, renty strukturalnej, świadczenia przedemerytalnego, zasiłku przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego,
- pobiera świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych,
- jest tymczasowo aresztowana albo odbywa karę pozbawienia wolności – za okres tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności,
- ma ustalone prawo do renty rodzinnej (części renty) przez jednostkę organizacyjną ZUS lub przez inny niż ta jednostka organ emerytalno-rentowy (np. KRUS), w wysokości przekraczającej 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy,
- jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej, w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 5 ha przeliczeniowych lub – jako współwłaściciel – ma udział w takiej nieruchomości, który przekracza 5 ha przeliczeniowych.

WAŻNE!

Osobie tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności samotnie gospodarującej, nieposiadającej innego przychodu i niemającej prawa do renty rodzinnej, która jest właścicielem lokalu mieszkalnego (domu jednorodzinnego), której przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu lub która jest najemcą lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu gminy, innych jednostek samorządu terytorialnego albo stanowiącego własność Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych, może być wypłacane 50% kwoty renty socjalnej, jeżeli zobowiąże się pisemnie,

że z kwoty tej będzie dokonywała opłat z tytułu czynszu lub innych należności za lokal mieszkalny (dom jednorodzinny), a w lokalu (domu jednorodzinny) nie przebywają inne osoby.

2.4. Wysokość renty socjalnej

Wysokość renty socjalnej uzależniona jest od wysokości najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Stanowi ona 84% kwoty tej renty.

Renta podlega waloryzacji corocznie od 1 marca. Od 1 marca 2012 r. renta socjalna wynosi 682,67 zł.

W przypadku gdy osoba ubiegająca się o rentę socjalną jest jednocześnie uprawniona do renty rodzinnej, której wysokość nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, przysługuje jej prawo do obydwu tych świadczeń.

Łączna wysokość renty rodzinnej i renty socjalnej nie może przekraczać 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Od 1 marca 2012 r. wysokość najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy wynosi 799,18 zł, a zatem 200% tej kwoty to 1598,36 zł.

W przypadku jednak gdy łączna wysokość tych dwóch świadczeń przekracza 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, obniżeniu podlega wysokość renty socjalnej. Kwota obniżonej renty socjalnej nie może być jednak niższa niż 10% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Od 1 marca 2012 r. kwota ta wynosi 79,92 zł.

2.5. Zawieszenie prawa do renty socjalnej

Prawo do renty socjalnej podlega zawieszeniu w przypadku, gdy osoba uprawniona osiągnęła przychód w łącznej kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS dla celów emerytalnych. Prawo do renty socjalnej zawiesza się za miesiąc, w którym uzyskany został przychód.

Prawo do renty socjalnej ulega zawieszeniu w przypadku osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego.

Na zawieszenie renty socjalnej wpływają także przychody osiągnięte z tytułu wykonywania umowy zlecenia przez uczniów szkół

ponadpodstawowych i studentów, którzy nie ukończyli 26 lat życia oraz honoraria z tytułu działalności artystycznej lub twórczej. Od przychodów tych nie jest wprawdzie odprowadzana składka na ubezpieczenia społeczne, jednak podlegają one opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Za przychód uważa się także kwoty pobranych zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego i opiekuńczego oraz wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, a także kwoty świadczenia rehabilitacyjnego i wyrównawczego, zasiłku wyrównawczego i dodatku wyrównawczego.

Na zawieszenie prawa do renty socjalnej wpływa także przychód zaliczony do źródeł przychodów podlegających opodatkowaniu na zasadach określonych w art. 27 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Renta socjalna ulega także zawieszeniu w przypadku osiągnięcia przychodu z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze, opodatkowanych na podstawie przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne.

Osoba pobierająca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy są obowiązani niezwłocznie powiadomić organ wypłacający rentę socjalną o osiągnięciu przychodu w kwocie powodującej zawieszenie prawa do renty socjalnej. Powiadomienie następuje w formie pisemnego oświadczenia. W przypadku gdy składki na ubezpieczenia społeczne są odprowadzane przez płatnika składek, osoba pobierająca rentę socjalną jest obowiązana do przedstawienia zaświadczenia albo oświadczenia określającego kwotę przychodu. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

2.6. Postępowanie w sprawie przyznania renty socjalnej

Postępowanie w sprawie przyznania renty socjalnej wszczynają się na wniosek osoby ubiegającej się o rentę socjalną lub jej przedstawiciela ustawowego albo na wniosek innej osoby lub kierownika ośrodka pomocy społecznej, działających za zgodą osoby ubiegającej się o rentę socjalną lub jej przedstawiciela ustawowego. Zgoda musi być wyrażona na piśmie lub ustnie do protokołu.

Wspomniany wniosek składa się w jednostce organizacyjnej ZUS, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania, albo za pośrednictwem urzędu pocztowego. W razie zgłoszenia wniosku w innej jednostce ZUS – jest ona zobowiązana do przekazania go jednostce właściwej.

Organ rentowy – po stwierdzeniu, że osoba ubiegająca się o rentę socjalną udowodniła okoliczności niezbędne do ustalenia prawa do tego świadczenia – kieruje tę osobę na badanie przez lekarza orzecznika ZUS, w celu wydania orzeczenia o niezdolności do pracy.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS. Orzeczenie lekarza orzecznika albo orzeczenie komisji lekarskiej stanowi podstawę do wydania decyzji w sprawie renty.

ZUS ma obowiązek wydać decyzję w sprawie renty socjalnej w ciągu 30 dni od daty wyjaśnienia ostatniej okoliczności w sprawie.

2.7. Uprawnieni do pobierania renty socjalnej

Rentę socjalną wypłaca się za miesiące kalendarzowe w dniu ustalonym w decyzji organu rentowego jako termin płatności:

- osobie uprawnionej – za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania świadczeń albo na wniosek tej osoby – na jej rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej,
- opiekunowi prawnemu lub faktycznemu osoby uprawnionej – do rąk opiekuna, za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania świadczeń, a na wniosek opiekuna prawnego – na jego rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej.

Opiekunowi faktycznemu wypłaca się rentę tylko do rąk.

3. Orzecznictwo lekarskie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych

3.1. Organizacja orzecznictwa lekarskiego

Do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy m.in. orzekanie dla celów ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz innych świadczeń wypłacanych przez Zakład, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Orzeczenia wydają:

- lekarz orzecznik ZUS,
- komisja lekarska ZUS.

3.2. Zasady orzekania o niezdolności do pracy

Postępowanie orzecznicze wszczyna się na podstawie wniosku osoby występującej o rentę. Do wniosku – oprócz dokumentów uzasadniających prawo do świadczeń i ich wysokości – powinna być dołączona dokumentacja obejmująca:

- zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się osoba ubiegająca się o świadczenie, wystawione nie wcześniej niż na miesiąc przed datą złożenia wniosku,
- dokumentację medyczną i rentową oraz inne dokumenty mające znaczenie dla wydania orzeczenia, kartę badania profilaktycznego, dokumentację rehabilitacji leczniczej lub zawodowej.

Lekarz orzecznik i komisja lekarska oceniają niezdolność do pracy, jej stopień, a także dokonują ustaleń dotyczących:

- daty powstania niezdolności do pracy,
- przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy,
- związku przyczynowego niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami,
- niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- celowości przekwalifikowania zawodowego.

Lekarz orzecznik oraz komisja lekarska dokonują oceny niezdolności do pracy w formie orzeczenia.

Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy lekarz orzecznik i komisja lekarska uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

3.3. Postępowanie orzecznicze

Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydają orzeczenie na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku oraz po przeprowadzeniu bezpośredniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie. Orzeczenie może być wydane również bez bezpośredniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której ma być ono wydane, jeżeli dokumentacja dołączona do wniosku jest wystarczająca do wydania orzeczenia.

Przed wydaniem orzeczenia lekarz orzecznik i komisja lekarska mogą uzupełnić dokumentację dołączoną do wniosku, w szczególności o opinie lekarza konsultanta lub psychologa albo o wyniki badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej. Lekarz konsultant i psycholog wydają opinie na podstawie bezpośredniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie, oraz analizy dokumentacji medycznej i zawodowej.

Oddział ZUS w wyznaczonym terminie kieruje osobę, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie, na badanie przeprowadzane przez lekarza orzecznika, komisję lekarską, lekarza konsultanta, psychologa lub na obserwację szpitalną. W razie niestawienia się osoby skierowanej na badanie bez uzasadnionych przyczyn, wezwania na badanie w nowo wyznaczonym terminie dokonuje się za zwrotnym poświadczeniem odbioru, informując o skutkach niestawienia się.

Jeżeli stan zdrowia, stwierdzony w zaświadczeniu lekarskim, uniemożliwia osobiste zgłoszenie się na badanie, może ono być przeprowadzane w miejscu pobytu osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie, za jej zgodą.

3.3.1. Zwrot kosztów stawiennictwa na badanie

Osobom wezwanym do osobistego stawiennictwa na badanie przez lekarza orzecznika, komisję lekarską, konsultanta ZUS, na badania dodatkowe lub obserwację szpitalną przysługuje zwrot kosztów przejazdu. Zasadą jest, że Zakład zwraca koszty przejazdu najtańszym środkiem komunikacji publicznej.

3.3.2. Środki odwoławcze

Orzeczenie lekarza orzecznika nie jest ostateczne. Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej, w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia. Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Komisja lekarska nie rozpatruje sprzeciwu wniesionego po terminie. W uzasadnionych przypadkach Zakład, na wniosek osoby zainteresowanej, może przywrócić termin na wniesienie sprzeciwu.

W terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika zarzut wadliwości orzeczenia może zgłosić Prezes Zakładu i sprawa zostaje przekazana do rozpatrzenia przez komisję lekarską. O zgłoszeniu zarzutu wadliwości orzeczenia jednostka organizacyjna ZUS niezwłocznie zawiadamia osobę zainteresowaną.

Orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub co do którego nie zgłoszono zarzutu wadliwości, albo orzeczenie komisji lekarskiej, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji. Od decyzji ZUS przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem terenowej jednostki organizacyjnej Zakładu, w której została wydana decyzja.

4. Zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności

4.1 Powiatowy Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, powołany został przez Prezydenta Wrocławia przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej we Wrocławiu i obejmuje zasięgiem swego działania powiat grodzki – Wrocław i powiat ziemski wrocławski.

Siedziba Zespołu:

Wrocław, ul. Strzegomska 6, parter

Zainteresowani przyjmowani są codziennie w godzinach od 8.00 do 15.00 w pokoju nr 9.

Informacja telefoniczna: 71 78 22 360, 71 78 22 362

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje:

- orzeczenia o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16 rok życia,
- legitymacje osoby niepełnosprawnej.
- Orzeczenia o niepełnosprawności dla dzieci do 16 roku życia wydaje się dla celów: zasiłku pielęgnacyjnego; świadczenia pielęgnacyjnego; korzystania z ulg i uprawnień.
- Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (lekkim, umiarkowanym lub znacznym) wydaje się dla osób, które ukończyły 16 rok życia, dla celów:
 - odpowiedniego zatrudnienia,
 - szkolenia,
 - uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej,
 - zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
 - środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji,
 - uzyskania karty parkingowej,
 - świadczeń z pomocy społecznej,
 - zasiłku pielęgnacyjnego,
 - uzyskania przez opiekuna dziecka świadczenia pielęgnacyjnego,
 - ulg i uprawnień.

Zespół nie wypłaca świadczeń finansowych. Orzeczenie jest dokumentem potwierdzającym niepełnosprawność. Przysługujące osobie niepełnosprawnej świadczenia oraz ulgi i uprawnienia uzależnione są od orzeczonej niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, a w niektórych przypadkach również od kodu schorzenia lub szczegółowego wskazania znajdującego się na orzeczeniu. Otrzymane w Zespole orzeczenie należy złożyć we właściwej instytucji, przyznającej świadczenia lub ulgi.

Aby otrzymać orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności należy złożyć:

- wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności (dla osoby do 16 roku życia) lub o stopniu niepełnosprawności (dla osoby powyżej 16 roku życia),
- zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla potrzeb zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności (wystawione nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku),
- dokumentację medyczną: badania diagnostyczne, konsultacje specjalistyczne, karty informacyjne z pobytów w szpitalu. Dokumenty medyczne należy złożyć w oryginałach lub uwierzytelnionych kopiach. Kserokopie dokumentu może również uwierzytelnić (poświadczyć zgodność z oryginałem) pracownik Powiatowego Zespołu, któremu należy okazać do wglądu oryginał.

Niezbędne druki (wniosek i zaświadczenie lekarskie) można otrzymać w siedzibie Zespołu lub pobrać ze strony internetowej.

Legitymacja osoby niepełnosprawnej

Zespół wystawia legitymację osoby niepełnosprawnej wyłącznie na podstawie ważnego, prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności. Aby otrzymać legitymację należy złożyć:

- wniosek o wydanie legitymacji,
- orzeczenie w oryginale,
- jedno aktualne zdjęcie (tylko w przypadku osoby powyżej 16 roku życia, legitymacja dziecka jest bez zdjęcia).

Podstawa prawna działania Zespołu:

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej

oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, ze zmianami),

- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. Nr 17, poz. 162),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328).

4.2 Wojewódzki Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności

Wojewódzkie Zespoły stanowią II instancję w odniesieniu do orzeczeń o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydanych przez powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności mieszczący się przy Wydziale Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego stanowi organ drugiej instancji wobec Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności z całego terenu Województwa Dolnośląskiego.

Zakres przedmiotowy Zespołu obejmuje:

- rozpatrywanie odwołań od orzeczeń Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- sprawowanie nadzoru nad Powiatowymi Zespołami ds. Orzekania o Niepełnosprawności i czuwanie nad praworządnością podejmowanych przez wyżej wymienione organy decyzji,
- prowadzenie spotkań konsultacyjnych dla specjalistów powołanych do orzekania w Powiatowych Zespołach,
- wskazywanie osobom niepełnosprawnym sposobów rozwiązywania ich problemów, wspieranie członków ich rodzin,
- sporządzanie sprawozdań z działalności Zespołów Powiatowych oraz Zespołu Wojewódzkiego.

Osoby zainteresowane przyjmowane są w pokojach **235, 236, 237, 239** (parter, prawa strona budynku) w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim.

Informacji można zasięgać pod następującymi numerami telefonów: 71 340 69 56, 71 340 68 47, 71 340 69 59, e-mail: wzon.wroclaw@duw.pl

Rozdział II

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych

1. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych

1.1 Obowiązki i uprawnienia pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne

Fundamentalne znaczenie w polskim systemie prawnym dla zatrudniania osób niepełnosprawnych ma ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm., dalej zwana „ustawą”). Ustawa reguluje zasady i formy wsparcia państwa dla aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

1.2 Jakie są ogólne obowiązki pracodawców?

Rozdział 5 ustawy określa obowiązki i uprawnienia pracodawców w związku z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

Pracodawca, który zatrudnia co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, jest zobowiązany osiągnąć minimalny poziom zatrudnienia 6% osób niepełnosprawnych. W sytuacji, kiedy pracodawcy nie uda się osiągnąć tego wskaźnika, jest on zobowiązany dokonywać miesięcznych wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: PFRON) w wysokości kwoty stanowiącej iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6% a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych. Za każdy nieobsadzony przez osobę niepełnosprawną etat pracodawca płaci więc 40,65% przeciętnego wynagrodzenia. Wpłaty te są odprowadzane do PFRON, który jest państwowym funduszem celowym, podejmującym działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Każdy pracodawca jest zobowiązany wobec pracownika, który w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej utracił zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku, wydzielić lub zorganizować odpowiednie stanowisko pracy z podstawowym zapleczem socjalnym, nie później niż w okresie trzech miesięcy od daty zgłoszenia przez tę osobę gotowości przystąpienia do pracy. Nie ma takiego obowiązku w sytuacji, kiedy wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było naruszenie przepisów w zakresie BHP

przez pracownika z jego winy lub jego stanu nietrzeźwości – udowodnione przez pracodawcę. Jeżeli pracodawca nie wydzieli lub nie zorganizuje w ww. terminie stanowiska pracy, obowiązany jest dokonać, w dniu rozwiązania stosunku pracy z tą osobą, wpłaty na PFRON w wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia za pracownika.

Należy również wskazać, że od 1 stycznia 2011 r. pracodawca ma nowy obowiązek, polegający na zapewnieniu niezbędnego racjonalnego usprawnienia dla osoby niepełnosprawnej pozostającej z nim w stosunku pracy, uczestniczącej w procesie rekrutacji lub odbywającej szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe albo praktyki zawodowe lub absolwenckie. Za niezbędne racjonalne usprawnienia należy uważać przeprowadzenie koniecznych w konkretnej sytuacji zmian lub dostosowań do szczególnych, zgłoszonych pracodawcy potrzeb wynikających z niepełnosprawności danej osoby, o ile przeprowadzenie takich zmian lub dostosowań nie skutkowałoby nałożeniem na pracodawcę nieproporcjonalnie wysokich obciążeń, chyba że są w wystarczającym stopniu rekompensowane ze środków publicznych. Niedokonanie przez pracodawcę tychże usprawnień uważa się za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu w rozumieniu właściwych przepisów Kodeksu pracy.

1.3 Jakie korzyści finansowe mają pracodawcy zatrudniający osoby niepełnosprawne?

1.3.1 Dofinansowanie do wynagrodzeń

Pracodawcy zatrudniający osoby niepełnosprawne mogą się ubiegać o dofinansowanie do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych.

Nie dotyczy to jednak pracodawców, którzy zatrudniają co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, nie osiągają 6-procentowego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie przysługuje do wynagrodzeń osób, które zostały ujęte w stanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych u pracodawcy oraz w ewidencji prowadzonej przez PFRON. Od dnia 1 kwietnia 2011 r. miesięczne dofinansowanie nie przysługuje na pracowników zaliczonych do umiarkowanego lub lekkiego stopnia niepełnosprawności, którzy mają ustalone prawo do emerytury.

Wysokość dofinansowania uzależniona jest od stopnia i rodzaju niepełnosprawności, statusu pracodawcy oraz wybranej przez pracodawcę formy rozliczenia. Szczegółowe informacje o wysokości dofinansowań można otrzymać w Oddziałach Państwowego Funduszu Rehabilitacji. Kwota miesięcznego dofinansowania nie powinna przekroczyć miesięcznej pensji pracownika niepełnosprawnego.

Ostateczną do wypłacenia dla pracodawcy kwotą dofinansowania stanowi najniższa kwota z trzech następujących:

- a) kwota ustalona na podstawie art. 26a ustawy;
- b) kwota kosztów płacy pomniejszona o dofinansowania na podstawie innych przepisów;
- c) kwota limitu kosztów płacy.

Ad. a)

Art. 26a ustawy wskazuje, ile może maksymalnie uzyskać dofinansowania pracodawca zatrudniający osobę niepełnosprawną, m.in. w zależności od jej stopnia niepełnosprawności. Ustawodawca opracował³ wzór do wyliczenia niniejszego limitu.

UWAGA!

Limity procentowe dofinansowania miesięcznego zmieniają się z dniem 1 stycznia 2013 r.

Do końca 2012 r. za minimalne wynagrodzenie należy przyjąć kwotę 1.276,00 zł. Po wstawieniu do wzoru w poniższej tabeli przeciętnego miesięcznego wymiaru czasu pracy niepełnosprawnego pracownika można otrzymać kwotę wyliczoną na podstawie art. 26a ustawy od 1 stycznia 2012 r.

Ad. b)

W zależności od wysokości wynagrodzenia pracodawca podaje całkowity koszt płacy pomniejszony o ewentualne subwencje z innych publicznych źródeł na ten cel.

³ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 lutego 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 50, poz. 261).

Ad. c)

Limit kosztów płacy stanowi 90% kwoty kosztów płacy, a w przypadku pracodawcy wykonującego działalność gospodarczą, w rozumieniu przepisów o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej 75% kwoty kosztów płacy.

1.3.2 Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy

Pracodawca może otrzymać refundację kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej, jeżeli:

- Prowadzi działalność przez okres nie krótszy niż 12 miesięcy oraz zatrudnia co najmniej 1 pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej,
- Zatrudni osobę niepełnosprawną zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostającą w zatrudnieniu przez okres co najmniej 36 miesięcy,
- Nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Nie posiada zaległości z opłacaniem w terminie wynagrodzeń pracownikom, podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i innych danin publicznych oraz nie posiada,
- Nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej według kryteriów określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej dotyczących udzielania pomocy publicznej (zgodnie z kryteriami określonymi w pkt 9-10 Wytycznych Wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (Dz. Urz. UE C 244 z 01.10.2004) z związku z komunikatem Komisji dotyczącym przedłużenia okresu ważności Wytycznych Wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (Dz. Urz. UE C 156 z 09.07.2009 r., str. 3)),
- Nie toczy się w stosunku do wnioskodawcy postępowanie upadłościowe i nie został zgłoszony wniosek o likwidację,
- Nie był karany w okresie 2 lat przed dniem złożenia wniosku za

- przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu, w rozumieniu ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.),
- Spełnia warunki określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis lub rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy de minimis w sektorze produkcji rolnej lub rozporządzeniu Komisji (WE) nr 875/2007 z dnia 24 lipca 2007 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis dla sektora rybołówstwa i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1860/2004 - dotyczy beneficjentów pomocy w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej,
 - Deklaruje wkład własny w tworzenie stanowiska pracy minimum 25% kosztów wyposażenia tego stanowiska,
 - Tworzy miejsce pracy dla osoby niepełnosprawnej zamieszkałej na terenie Gminy Wrocław,
 - Złożył kompletny (ze wszystkimi wymaganymi załącznikami określonymi we wniosku oraz dołączonymi do formularza wniosku) oraz prawidłowo sporządzony, czytelnie wypełniony wniosek o przyznanie refundacji,
 - W okresie 6 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku, nie zmniejszał wymiaru czasu pracy i nie rozwiązał stosunku pracy z pracownikiem w drodze wypowiedzenia bądź na mocy porozumienia stron z przyczyn nie dotyczących pracowników.

Refundacja ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych obejmuje udokumentowane koszty zakupu lub wytworzenia wyposażenia stanowiska pracy, na którym będzie wykonywać pracę osoba niepełnosprawna, wraz z kwotą niepodlegającego odliczeniu podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego. Zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy.

Warunkiem zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej jest uzyskanie, pozytywnej opinii Państwowej

Inspekcji Pracy odpowiednio o przystosowaniu do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby zatrudnionej na wyposażonym stanowisku pracy lub o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku.

Wysokość maksymalnej refundacji wynosi piętnastokrotność przeciętnego wynagrodzenia, nie oznacza to jednak, że jest to wysokość obligatoryjna. W zależności zatem od treści złożonego wniosku i wyniku jego rozpatrzenia refundacja może stanowić niższą kwotę.

W sytuacji, kiedy pracodawca zatrudniałby osobę niepełnosprawną przez okres krótszy niż 36 miesięcy, jest obowiązany zwrócić środki w wysokości 1/36 ogólnej kwoty refundacji za każdy miesiąc brakujący do 36 miesięcy, nie mniej jednak niż 1/6 otrzymanej kwoty refundacji.

Zwrotu dokonuje prezydent miasta zgodnie z umową zawartą z pracodawcą⁴. Przykładowe wyposażenie objęte refundacją:

- piec do pieczenia chleba na stanowisku piekarza;
- sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem, sprzęt biurowy na stanowisku pracownika biurowego;
- różnego typu maszyny i sprzęt techniczny na stanowiskach produkcyjnych;
- sprzęt kuchenny i gastronomiczny na stanowisku kucharza;
- koparka na stanowisku operatora koparki;
- sprzęt laboratoryjny na stanowisku laboranta;
- sprzęt testujący i do obsługi klimatyzacji na stanowisku serwisanta klimatyzacji;
- sprzęt diagnostyczny, narzędzia na stanowisku diagnosty samochodowego.

⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.);
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 marca 2011 r. w sprawie zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej (Dz. U. Nr 62 poz. 317);
Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 379 z 28.12.2006, str. 5);
Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy de minimis w sektorze produkcji rolnej (Dz. Urz. UE L 337 z 21.12.2007, str. 35);
Rozporządzenie Komisji (WE) nr 875/2007 z dnia 24 lipca 2007 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis dla sektora rybołówstwa i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1860/2004 (Dz. Urz. UE L 193 z 25.07.2007, str. 6);

1.3.3 Zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnianiem pracowników niepełnosprawnych

Pracodawca, który przez okres co najmniej 36 miesięcy zatrudni osoby niepełnosprawne bezrobotne lub poszukujące pracy i niepozostające w zatrudnieniu, skierowane do pracy przez powiatowy urząd pracy albo pozostające w zatrudnieniu u pracodawcy występującego o zwrot kosztów, jeżeli niepełnosprawność tych osób powstała w okresie zatrudnienia u tego pracodawcy (z wyjątkiem przypadków, gdy przyczyną powstania niepełnosprawności było zawinione przez pracodawcę lub przez pracownika naruszenie przepisów, w tym przepisów prawa pracy), może otrzymać, na swój wniosek, ze środków PFRON zwrot następujących rodzajów kosztów:

- adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla tych osób, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
- adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy;
- zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
- rozpoznania przez służby medycyny pracy potrzeb, o których mowa powyżej.

Zwrot dodatkowych kosztów to maksymalnie dwudziestokrotność przeciętnego wynagrodzenia za każde przystosowane stanowisko pracy osoby niepełnosprawnej. Zwrotu dokonuje prezydent miasta zgodnie z umową zawartą z pracodawcą. Refundacja dotyczy wyłącznie dodatkowych kosztów pracodawcy wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Przykład: refundacji nie będzie podlegał koszt zakupu komputera, ale już koszt zakupu powiększalnika tekstu do komputera dla pracownika niedowidzącego już tak. Podobnie refundacji nie będzie podlegał koszt zakupu samochodu, ale koszt zakupu urządzeń ułatwiających korzystanie z samochodu przez niepełnosprawnego pracownika już tak.

W sytuacji, kiedy pracodawca zatrudniał osobę niepełnosprawną krócej niż 36 miesięcy, jest obowiązany zwrócić środki w wysokości 1/36 ogólnej

kwoty refundacji za każdy miesiąc brakujący do 36 miesięcy, nie mniej jednak niż 1/6 otrzymanej kwoty refundacji.

Ponadto pracodawca, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego, może otrzymać ze środków PFRON zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy.

Wysokość zwrotu stanowi iloczyn kwoty najniższego wynagrodzenia i ilorazu liczby godzin w miesiącu przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu i miesięcznej liczby godzin pracy pracownika niepełnosprawnego w miesiącu.

Liczba godzin przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu nie może przekraczać liczby godzin odpowiadającej 20% liczby godzin pracy pracownika w miesiącu.

2. Zwrot kosztów szkolenia pracowników niepełnosprawnych

Pracodawca może, na swój wniosek, otrzymać ze środków PFRON zwrot poniesionych przez niego kosztów szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych do wysokości 80% tych kosztów, nie więcej jednak niż do wysokości dwukrotnego przeciętnego wynagrodzenia na jedną osobę.

Należy pamiętać, że zwrotu kosztów dokonuje prezydent miasta na warunkach i w wysokości określonych w umowie zawartej z pracodawcą. Zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przez pracodawcę przed datą podpisania umowy. Refundacja jest przeznaczona na szkolenia:

- a) specjalistyczne, tzn. szkolenia polegające na przekazywaniu wiedzy głównie i bezpośrednio związanej z obecnym lub przyszłym stanowiskiem pracownika w przedsiębiorstwie oraz na przekazywaniu umiejętności, których wykorzystanie w innym przedsiębiorstwie lub obszarze zatrudnienia jest możliwe tylko w ograniczonym stopniu lub w ogóle nie jest możliwe (np. kurs dla kierowców przewożących towary niebezpieczne, kurs nawigacji statku morskiego);
- b) ogólne, tzn. szkolenia polegające na przekazywaniu wiedzy, która nie jest wyłącznie lub głównie związana z obecnym lub przyszłym stanowiskiem pracownika w przedsiębiorstwie, lecz przekazujące umiejętności, które

można wykorzystać w innym przedsiębiorstwie lub obszarze zatrudnienia (np. kurs księgowości, kurs zarządzania).

Refundacja obejmuje następujące koszty szkolenia:

- 1) wynagrodzenia osób prowadzących szkolenie;
- 2) wynagrodzenia tłumacza języka migowego albo lektora dla osób niewidomych lub opiekuna zatrudnionej osoby niepełnosprawnej ruchowo zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- 3) koszty podróży osób prowadzących szkolenie i uczestników szkolenia;
- 4) koszty podróży przewodnika lub opiekuna zatrudnionej osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- 5) koszty zakwaterowania i wyżywienia osób prowadzących szkolenie i uczestników szkolenia oraz tłumacza języka migowego albo lektora dla osób niewidomych;
- 6) koszty usług doradczych związanych z danym szkoleniem;
- 7) koszty obsługi administracyjno-biurowej stanowiące wydatki bieżące związane z realizacją szkolenia;
- 8) koszty wynajmu pomieszczeń związanych bezpośrednio z realizacją szkolenia;
- 9) koszty amortyzacji narzędzi i wyposażenia w zakresie, w jakim są one wykorzystywane na potrzeby szkolenia, z wyłączeniem narzędzi i wyposażenia zakupionych w ramach wsparcia ze środków publicznych w okresie siedmiu lat przed realizacją szkolenia;
- 10) koszty materiałów szkoleniowych.

Należy pamiętać, że refundacja nie może przekroczyć:

- 1) 55% kosztów szkolenia kwalifikujących się do objęcia pomocą w przypadku szkoleń specjalistycznych i 80% kosztów szkolenia kwalifikujących się do objęcia pomocą w przypadku szkoleń ogólnych – w odniesieniu do małych przedsiębiorców;
- 2) 45% kosztów szkolenia kwalifikujących się do objęcia pomocą w przypadku szkoleń specjalistycznych i 80% kosztów szkolenia kwalifikujących się do objęcia pomocą w przypadku szkoleń ogólnych – w odniesieniu do średnich przedsiębiorców;
- 3) 35% kosztów szkolenia kwalifikujących się do objęcia pomocą w przy-

padku szkoleń specjalistycznych i 70% kosztów szkolenia kwalifikujących się do objęcia pomocą w przypadku szkoleń ogólnych – w odniesieniu do dużych przedsiębiorców.

2.1 Refundacja kosztów zatrudnienia osoby pomagającej osobie niepełnosprawnej w miejscu pracy⁵

O refundację mogą ubiegać się pracodawcy zatrudniający pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy⁶.

Stosowny wniosek składa się w jednostce organizacyjnej wyznaczonej przez prezydenta miasta właściwej ze względu na miejsce zatrudnienia osoby niepełnosprawnej (Gmina Wrocław – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocławia).

Pracodawca, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego, może otrzymać ze środków PFRON zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez osobę niepełnosprawną na stanowisku pracy.

Konieczność zatrudnienia osoby pomagającej niepełnosprawnemu pracownikowi w miejscu pracy potwierdza stosownym zaświadczeniem lekarz sprawujący opiekę zdrowotną nad niepełnosprawnym pracownikiem.

Wysokość zwrotu stanowi iloczyn kwoty najniższego wynagrodzenia oraz ilorazu liczby godzin w miesiącu przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu i miesięcznej liczby godzin pracy pracownika niepełnosprawnego w miesiącu.

Liczba godzin przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu nie może przekraczać liczby godzin odpowiadającej 20% liczby godzin pracy pracownika w miesiącu.

Zwrotu kosztów dokonuje prezydent miasta na warunkach i w wysokości określonych umową zawartą z pracodawcą, z tym że zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przez pracodawcę przed dniem podpisania umowy.

⁵ Art. 26d ustawy.

⁶ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 marca 2011 r. w sprawie dodatkowych kosztów związanych z zatrudnianiem pracowników niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 62, poz. 316).

3. Szczególne uprawnienia zakładów pracy chronionej

3.1 Co to jest zakład pracy chronionej?

Zakład pracy chronionej to taka firma, która:

- prowadzi działalność gospodarczą przez okres co najmniej 12 miesięcy i zatrudnia co najmniej 25 pracowników

oraz:

- zatrudnia co najmniej 50% osób niepełnosprawnych, w tym co najmniej 20% osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności albo co najmniej 30% niewidomych lub chorych psychicznie, czy upośledzonych umysłowo, mających znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności;
- obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład odpowiadają przepisom bhp oraz uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych, w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich;
- jest zapewniona doraźna i specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne;
- wystąpi z wnioskiem o przyznanie statusu pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej.

Zakłady pracy chronionej poza wszystkimi wymienionymi wcześniej instrumentami wsparcia dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne posiadają dodatkowe przywileje:

- zwolnienia podatkowe (zwolnienie z podatków nie dotyczy: podatku od gier, towarów oraz podatku akcyzowego, cła, podatków dochodowych i od środków transportu);
- dofinansowanie w wysokości do 50% oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych, zaciągniętych na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych;
- zwrot kosztów budowy lub rozbudowy obiektów i pomieszczeń zakładu, transportowych, administracyjnych, jeżeli dotyczą wyłącznie dodatkowych kosztów pracodawcy wynikających z zatrudnienia osób

niepełnosprawnych; i tylko dla pracodawcy prowadzącemu zakład pracy chronionej u którego wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 50%.

4. Uprawnienia pracownicze i ich ochrona

4.1 Uprawnienia przysługujące wszystkim osobom niepełnosprawnym

1. Czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo.
2. Osoba niepełnosprawna nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Powyższej reguły nie stosuje się do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą niepełnosprawną wyrazi na to zgodę.
3. Osoba niepełnosprawna ma prawo do dodatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy.

4.2 Dodatkowe uprawnienia przysługujące osobom zaliczonym do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

- Czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekroczyć 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo, jeżeli lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad osobą niepełnosprawną wyda w odniesieniu do tej osoby zaświadczenie o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy. Koszty tych badań ponosi pracodawca. Powyższej reguły nie stosuje się do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą niepełnosprawną wyrazi na to zgodę. Powyższe normy czasu pracy stosuje się od dnia przedstawienia pracodawcy zaświadczenia o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy.

Stosowanie obniżonych norm czasu pracy nie powoduje obniżenia wysokości wynagrodzenia wypłacanego w stałej miesięcznej wysokości, zaś godzinowe stawki wynagrodzenia zasadniczego, odpowiadające osobistemu zaszeregowaniu lub zaszeregowaniu wykonywanej pracy, przy przejściu na powyższe normy czasu pracy, ulegają podwyższeniu w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar czasu pracy do tych norm.

- Osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ma prawo do zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia:
 - w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku;
 - w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.Wynagrodzenie za czas powyższych zwolnień od pracy oblicza się jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy. Do uczestnictwa w turnusie osoby niepełnosprawne są kierowane na wniosek lekarza, pod którego opieką znajduje się dana osoba.
- Osobie o stwierdzonym znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym.

Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności. Powyższy urlop dodatkowy nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów. Łączny wymiar urlopu dodatkowego i zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym.

4.3 Gdzie szukać porady lub pomocy w sprawach pracowniczych?

4.3.1 Państwowa Inspekcja Pracy

Państwowa Inspekcja Pracy jest organem powołanym do sprawowania nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej.

4.3.2 Co należy do zadań PIP?

Do zadań PIP należą między innymi:

- nadzór i kontrola przestrzegania przez pracodawców prawa pracy, w tym przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także ochrona pracy osób niepełnosprawnych;
- analizowanie przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych, kontrola stosowania środków zapobiegających tym wypadkom i chorobom oraz udział w badaniu okoliczności i przyczyn wypadków ciężkich, zbiorowych i śmiertelnych;
- ściganie wykroczeń przeciwko prawom pracownika i udział w postępowaniu w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wnoszenie powództw oraz uczestniczenie w postępowaniu przed sądem pracy w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy;
- poradnictwo prawne i techniczne.

4.3.3 Jak złożyć skargę do PIP?

Skargę na nieuczciwego pracodawcę można złożyć osobiście lub za pośrednictwem poczty także elektronicznej lub faksu. W skardze należy podać imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania osoby, która ją składa, nazwę i adres zakładu pracy oraz jak najwięcej szczegółów dotyczących sprawy (rodzaj nieprawidłowości, zarzuty wobec pracodawcy). PIP gwarantuje anonimowość osobom, które złożą skargę, jak również utrzymuje w tajemnicy fakt, że przeprowadzana kontrola ma z nią związek. Najpóźniej po 30 dniach od złożenia skargi pracownik jest powiadamiany o wynikach kontroli.

5. Samozatrudnienie osób niepełnosprawnych

5.1 Rozpoczęcie działalności gospodarczej

Środki PFRON na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej mogą być przyznane jednorazowo osobie niepełnosprawnej zarejestrowanej w miejskim urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu w wysokości określonej w umowie, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia (tabelka kwot maksymalnych dotacji poniżej), jeżeli nie otrzymała bezzwrotnych środków publicznych na ten cel oraz w okresie 12 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku nie prowadziła działalności gospodarczej, rolniczej, nie była członkiem spółdzielni socjalnej.

W przypadku działalności rolniczej łączna kwota środków nie może przekroczyć 7.500,00 EUR w okresie trzech lat obrotowych⁷

5.2 Procedura ubiegania się o przyznanie środków

Osoba niepełnosprawna zainteresowana otrzymaniem środków powinna złożyć wniosek do prezydenta miasta (starosty) właściwego ze względu na miejsce jej zarejestrowania lub w jednostce organizacyjnej wyznaczonej przez prezydenta miasta (starostę), w przypadku Gminy Wrocław jest to Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocławia.

Przy rozpatrywaniu wniosku brane są pod uwagę:

- a) przewidywane efekty ekonomiczne przedsięwzięcia, na które mają być przeznaczone środki,

⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 października 2007 r. w sprawie przyznania osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (Dz. U. Nr 194, poz. 1403 z późn. zm.), Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 379 z dn. 28.12.2006 r. s. 5) lub rozporządzenie Komisji (WE) nr 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy de minimis w sektorze produkcji rolnej (Dz. Urz. UE L 337 z dn. 21.12.2007 r. s. 35) albo rozporządzenie Komisji (WE) nr 875/2007 z dnia 24 lipca 2007 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis dla sektora rybołówstwa i zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1860/2004 (Dz. Urz. UE L 193 z dn. 25.07.2007 r. s. 6).

- b) popyt i podaż lokalnego rynku na planowaną działalność,
- c) kalkulacja wydatków na uruchomienie działalności w ramach wnioskowanych środków,
- d) uprawnienia i kwalifikacje wnioskodawcy,
- e) wysokość środków własnych wnioskodawcy,
- f) wysokość posiadanych środków PFRON przeznaczonych na ten cel w danym roku.

Przedstawienie danych w powyższym zakresie ma na celu dokonanie oceny prawdopodobieństwa prowadzenia przez osobę niepełnosprawną przedsięwzięcia w okresie 24 miesięcy od jego rozpoczęcia. Zawarcie umowy o przyznanie jednorazowo środków poprzedzają negocjacje prowadzone pomiędzy prezydentem miasta (starostą) a osobą niepełnosprawną, podczas których uzgadniane są warunki umowy.

WAŻNE!

Rejestracji działalności gospodarczej można dokonać po przyznaniu dotacji na jej rozpoczęcie. Jeśli ta kolejność nie zostanie zachowana, wniosek o przyznanie środków finansowych PFRON na ten cel nie zostanie rozpatrzony.

Wzór wniosku stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 października 2007 r. w sprawie przyznania osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (Dz. U. Nr 194, poz. 1403 z późn. zm.). Przed podpisaniem umowy wnioskodawca zobowiązany jest do przedstawienia prezydentowi miasta (staroście):

- 1) zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej;
- 2) odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego;
- 3) kopii koncesji, zezwolenia lub zaświadczenia o wpisie do rejestru działalności regulowanej;
- 4) kopię decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników;
- 5) zobowiązania spółdzielni do przyjęcia wkładu w formie i wysokości planowanej do wniesienia przez wnioskodawcę.

Przekazanie środków może nastąpić przed dniem przedstawienia przez wnioskodawcę kopii koncesji lub zezwolenia, jeżeli wydanie koncesji lub zezwolenia jest uzależnione od posiadania przedmiotów lub urządzeń niezbędnych do prowadzenia danego rodzaju działalności, a wnioskodawca zamierza dokonać zakupu tych przedmiotów i urządzeń w ramach przyznanych środków. W takim przypadku, wnioskodawca jest zobowiązany do przedstawienia prezydentowi miasta (staroście) kopii koncesji albo zezwolenia w terminie nie dłuższym niż 6 miesięcy od dnia wypłacenia środków pod rygorem zwrotu otrzymanych środków.

Umowa pomiędzy wnioskodawcą a prezydentem miasta (starostą) zawiera w szczególności:

- 1) zobowiązanie starosty do:
 - a) wypłaty środków w kwocie ustalonej w wyniku negocjacji,
 - b) co najmniej jednokrotnego zweryfikowania prawidłowości realizacji warunków umowy przez wnioskodawcę, w czasie obowiązywania umowy;
- 2) zobowiązanie wnioskodawcy do:
 - a) przeznaczenia środków na cel określony w umowie,
 - b) prowadzenia działalności lub członkostwa w spółdzielni socjalnej przez okres co najmniej 24 miesiące, z uwzględnieniem okresów choroby, powołania do odbycia zasadniczej lub zastępczej służby wojskowej lub korzystania ze świadczenia rehabilitacyjnego,
 - c) udokumentowania realizacji umowy na wezwanie prezydenta miasta (starosty),
 - d) umożliwienia wykonania przez prezydenta miasta (starostę) czynności weryfikacyjnych,
 - e) informowania starosty o wszelkich zmianach dotyczących realizacji umowy w terminie 7 dni od dnia wystąpienia tych zmian,
 - f) rozliczenia otrzymanych środków w terminie określonym w umowie,
 - g) zwrotu:
 - otrzymanych środków oraz
 - odsetek od środków, naliczonych od dnia ich otrzymania w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania wezwania starosty do zapłaty lub ujawnienia naruszenia co najmniej jednego z warunków umowy,
 - h) zabezpieczenia zwrotu kwoty środków - w formie poręczenia, w tym

poręczenia spółdzielni socjalnej, weksla z poręczeniem wekslowym (awal), gwarancji bankowej, zastawu na prawach lub rzeczach, blokady rachunku bankowego lub aktu notarialnego o poddaniu się egzekucji przez dłużnika.

3. Odsetek, o których mowa powyżej w pkt g), nie nalicza się w przypadku, gdy środki zostały wypłacone wnioskodawcy w wysokości wyższej od należnej z przyczyn niezależnych od wnioskodawcy.
4. Umowę zawiera się w formie pisemnej. Zmiana umowy wymaga formy pisemnej.

Osoba niepełnosprawna, która otrzyma środki PFRON na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej zobowiązana jest dokonać zwrotu otrzymanych środków oraz odsetek od środków, naliczonych od dnia ich otrzymania w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, jeżeli prowadziła działalność gospodarczą, rolniczą lub była członkiem spółdzielni socjalnej przez okres krótszy niż 24 miesiące albo naruszone zostały inne warunki umowy dotyczące przyznania tych środków.

5.3 Dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania od kredytów zaciągniętych na kontynuowanie działalności gospodarczej albo prowadzenie własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego⁸.

Osoba niepełnosprawna prowadząca działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne może otrzymać dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności, jeżeli:

- nie korzystała z pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo
- pożyczka została w całości spłacona lub umorzona,
- nie otrzymała bezwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo
- prowadziła tę działalność co najmniej przez 24 miesiące od dnia otrzymania pomocy na ten cel.

⁸ Art. 13 ustawy.

Dofinansowanie następuje na podstawie umowy zawartej z prezydentem miasta (starostą).

Osoba niepełnosprawna zainteresowana otrzymaniem dofinansowania oprocentowania bankowego powinna złożyć wniosek do prezydenta miasta (starosty) właściwego ze względu na miejsce jej zamieszkania lub w jednostce organizacyjnej wyznaczonej przez prezydenta miasta (starostę), w przypadku Gminy Wrocław jest to Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocławia.

Rozdział III

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

1. Informacje podstawowe

Osoba niepełnosprawna może otrzymać wsparcie finansowe ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia na zakup przedmiotów ortopedycznych lub środków pomocniczych (np. aparatu słuchowego) jeżeli – zgodnie z przepisami⁹ – lekarz specjalista uzna, że pacjent musi korzystać z określonego przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego i wystawi na specjalnym formularzu na nazwisko pacjenta „zlecenie na zaopatrzenie w wyrób medyczny będący przedmiotem ortopedycznym lub środkiem pomocniczym”. Natomiast skierowanie do lekarza specjalisty wystawia lekarz pierwszego kontaktu (rodzinny).

Otrzymane zlecenie musi zostać potwierdzone przez oddział wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, na terenie którego pacjent jest zameldowany. W przypadku czasowego zameldowania poza miejscem stałego zameldowania – zlecenie może być potwierdzone w tym oddziale Funduszu, na terenie którego ubezpieczony jest czasowo zameldowany.

Zlecenia na przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze takie jak np. wózki inwalidzkie, aparaty ortopedyczne, protezy, aparaty słuchowe, szkła okularowe czy materace przeciwoleżynowe ważne są przez 90 dni od daty wystawienia ich przez lekarza. W tym czasie ubezpieczony musi potwierdzić zlecenie do refundacji i oddać do realizacji.

Zlecenie może być potwierdzone osobiście przez pacjenta, inną osobę w jego imieniu lub drogą pocztową. Do potwierdzenia zlecenia konieczny jest dowód osobisty i dokument potwierdzający ubezpieczenie zdrowotne.

⁹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze (Dz. U z 2009 r. nr 139 poz. 1141 z późn. zm.);

2. Refundacja z NFZ

Podstawą refundacji ze środków NFZ kosztu zakupu np. aparatu słuchowego jest wspomniane zlecenie wystawione przez lekarza specjalistę, potwierdzone przez oddział wojewódzki NFZ. Zlecenie jest rodzajem czeku wystawionego pacjentowi, na podstawie którego otrzymuje on sprzęt, za który punkt realizujący zaopatrzenie rozlicza się z Narodowym Funduszem Zdrowia. Obowiązujące przepisy nie pozwalają natomiast na zwrot pacjentowi kosztów, poniesionych przy zakupie przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego dokonanym przed wystawieniem zlecenia i jego potwierdzeniem przez NFZ tj. poza systemem ubezpieczenia zdrowotnego, na podstawie przedłożonego oddziałowi NFZ rachunku czy faktury.

Z potwierdzonym do refundacji zleceniem należy zgłosić się do wybranej placówki na terenie kraju, która podpisała umowę z NFZ w zakresie realizacji zaopatrzenia ortopedycznego lub środka pomocniczego. Może to być np. sklep medyczny, apteka, zakład optyczny czy punkt protetyki słuchu. Wykaz miejsc, gdzie można zrealizować zlecenie dostępny jest na stronach internetowych oddziałów wojewódzkich NFZ i w ich siedzibach.

Zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych pacjent dokonuje osobiście. Jeśli nie jest w stanie sam udać się do punktu z zaopatrzeniem może mu w tym pomóc inna osoba, posiadająca jego pisemne upoważnienie w dowolnej formie (nie dotyczy to środków pomocniczych wydawanych co miesiąc). Po dokonaniu zakupu osoba odbierająca potwierdza podpisem odbiór właściwego zaopatrzenia.

Refundacja i potwierdzanie zleceń na przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – jak wynika z informacji NFZ – prowadzone są na bieżąco. Natomiast w przypadku braku środków finansowych na pełne pokrycie potrzeb w zakresie zaopatrzenia pacjentów w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, oddział NFZ tworzy listę pacjentów oczekujących na potwierdzenie realizacji zleceń, na którą wpisuje pacjentów w kolejności zgłoszenia. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia refundacja danego środka czy przedmiotu przysługuje na konkretny okres czasu i dopiero po jego upływie możliwe jest wystawienie przez lekarza kolejnego wniosku na następny wyrób medyczny.

NFZ finansuje przedmioty ortopedyczne lub środki pomocnicze do

wysokości limitu¹⁰ określonego w przepisach ministerstwa zdrowia. Jeśli cena przedmiotu jest wyższa niż cena określona limitem, oddział wojewódzki NFZ pokrywa koszt przedmiotu do wysokości limitu, a różnicę pomiędzy ceną brutto, a kwotą refundacji dopłaca pacjent. Zatem wysokość dopłaty pacjenta do refundowanego przez NFZ wyrobu medycznego zależy od jego rodzaju, ceny oraz wysokości limitu. Ta informacja jest bardzo istotna, o czym również świadczy fakt, że pracownicy Funduszu wypisują na zleceniu wystawionym przez lekarza kwotę limitu, do wysokości którego NFZ refunduje zaopatrzenie.

Szczegółowe informacje na stronie internetowej: **www.nfz.gov.pl**

3. Dofinansowanie z PFRON

W praktyce NFZ refunduje koszty najtańszych przedmiotów ortopedycznych lub środków pomocniczych (zgodnie z ustawowym limitem), których jakość nie zawsze odpowiada potrzebom wielu osób niepełnosprawnych. Sprzęt średniej i wysokiej jakości jest drogi i na jego zakup wiele osób niepełnosprawnych posiadających niskie dochody nie może sobie pozwolić. Biorąc to pod uwagę oraz potrzebę zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt takiej jakości, dzięki której zostaną zminimalizowane skutki niepełnosprawności, określono w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu możliwość dodatkowego finansowego wsparcia osób niepełnosprawnych w zakupie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych (np. aparatów słuchowych). Zgodnie z powyższymi przepisami do zadań powiatu należy dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów.

O dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, których przeciętny miesięczny dochód¹¹, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze (Dz. U z 2009 r. nr 139 poz. 1141 z późn. zm.)

¹¹ przypis wykreślono

przekracza kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym lub 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej,

Dofinansowanie¹² udzielane jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych będących w dyspozycji powiatu na wniosek osoby niepełnosprawnej złożony w powiatowym centrum pomocy rodzinom właściwym dla miejsca zamieszkania.

Do wniosku należy dołączyć między innymi:

- fakturę określającą cenę nabycia przedmiotu ortopedycznego lub środków pomocniczych (np. aparatów słuchowych) z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego oraz kwotą udziału własnego lub inny dokument potwierdzający zakup, wraz z potwierdzoną za zgodność, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie, kopią zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, albo
- kopię zlecenia potwierdzonego przez Narodowy Fundusz Zdrowia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z ofertą określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotą udziału własnego oraz termin realizacji zlecenia od momentu przyjęcia go do realizacji.

Wysokość dofinansowania zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych wynosi do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany albo do 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Szczegółowe informacje na stronie internetowej: **www.pfron.org.pl**

¹² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z dnia 1 lipca 2002 r. z późn. zm.)

4. Turnusy rehabilitacyjne

Z turnusów rehabilitacyjnych mogą korzystać wszystkie osoby niepełnosprawne, tj. te, które posiadają ważne orzeczenie:

1. o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub
2. o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów lub
3. o niepełnosprawności, wydane przez ukończeniem 16 roku życia.

Osoba niepełnosprawna ubiegająca się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych kosztów uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym powinna złożyć odpowiedni wniosek o dofinansowanie, kopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, wniosek lekarza o skierowanie na turnus rehabilitacyjny.

Wniosek o dofinansowanie zawiera oświadczenie o wysokości dochodu w rodzinie oraz liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym. Wniosek o dofinansowanie należy złożyć we właściwym dla miejsca zamieszkania powiatowym centrum pomocy rodzinie. Jest on rozpatrywany w ciągu 30 dni od daty złożenia kompletnego wniosku. PCPR w terminie 7 dni od dnia rozpatrzenia wniosku powiadamia w formie pisemnej wnioskodawcę o sposobie jego rozpatrzenia. Informuje przy tym o wysokości przyznanego dofinansowania bądź też uzasadnia odmowę jego przyznania. Pierwszeństwo w uzyskaniu dofinansowania mają osoby niepełnosprawne o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz w wieku do 24 lat uczące się i niepracujące.

Dofinansowanie można otrzymać tylko raz w roku kalendarzowym.

Wysokość dofinansowania waha się od 18% do 27% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale. W przypadku uzasadnionym szczególnie trudną sytuacją życiową osoby niepełnosprawnej dofinansowanie dla tej osoby lub dofinansowanie pobytu jej opiekuna na turnusie może zostać podwyższone do wysokości 35% przeciętnego wynagrodzenia. Wysokość dofinansowania zależy od stopnia niepełnosprawności, wieku oraz sytuacji życiowej wnioskodawcy.

Osoba niepełnosprawna, która uzyskała dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, w terminie 30 dni od otrzymania powiadomienia, nie później jednak niż na 21 dni przed dniem rozpoczęcia turnusu informuje PCPR o turnusie, w którym będzie uczestniczyła.

Aby przyznane dofinansowanie zostało przekazane organizatorowi turnusu muszą być spełnione warunki określone w rozporządzeniu w sprawie turnusów rehabilitacyjnych podstawa prawna: rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. Nr 230, poz. 1694) tj. :

1. wybrany przez osobę niepełnosprawną ośrodek i organizator muszą posiadać odpowiednie uprawnienia na okres trwania turnusu rehabilitacyjnego,
2. wybrany przez osobę niepełnosprawną ośrodek musi być uprawniony do przyjmowania osób niepełnosprawnych z określonymi w orzeczeniu lub wniosku lekarskim dysfunkcjami lub schorzeniami na określony turnus,
3. wybrany przez osobę niepełnosprawną organizator musi być uprawniony do organizowania wybranego turnusu dla osób z określonymi w orzeczeniu lub wniosku lekarskim dysfunkcjami lub schorzeniami.

Wyżej przywołane rozporządzenie szczegółowo określa m. in.: warunki, jakie powinna spełniać osoba niepełnosprawna ubiegająca się o uczestnictwo w turnusie; warunki, jakie muszą spełniać organizatorzy turnusów i ośrodki, w których odbywają się turnusy; zasady dokonywania wpisu do rejestru ośrodków i rejestru organizatorów; zakres i sposób kontroli ośrodków oraz organizatorów, a także zakres informacji przekazywanych przez wojewodę Pełnomocnikowi Rządu oraz wzory wniosków, zawiadomień i informacji. W/w przepisy regulują także tryb składania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie kosztów uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych ze środków PFRON, oraz przewidują sankcje w przypadku niespełnienia określonych warunków.

Powiatowe centra pomocy rodzinie zobowiązane są do udzielania osobom zainteresowanym informacji dotyczących ośrodków i organizatorów turnusów, którzy posiadają wpisy do odpowiednich rejestrów. Dzięki temu osoby niepełnosprawne mogą wybrać ofertę odpowiednią do rodzaju niepełnosprawności i zaleceń lekarza.

Aktualne informacje o ośrodkach i organizatorach turnusów rehabilitacyjnych, posiadających wpisy do rejestrów wojewody dostępne są pod adresem elektronicznym: **ebon.mpips.gov.pl**

Na tej stronie znajduje się centralna baza danych, utworzona z 16 wojewódzkich rejestrów ośrodków i 16 wojewódzkich rejestrów organizatorów. Zawiera ona aktualizowane przez wojewodów informacje o ośrodkach i organizatorach, posiadających wpis do odpowiedniego rejestru wojewody.

Na stronie umożliwiono wyszukiwanie ośrodków i organizatorów według zadanych kryteriów (np. rodzaju turnusu, rodzaju dysfunkcji, adresu). Wyszukane pozycje można następnie wydrukować wraz z danymi kontaktowymi.

Podmioty, które są zainteresowane uzyskaniem wpisu do rejestru ośrodków lub rejestru organizatorów mogą skorzystać z możliwości elektronicznego wypełnienia wniosku i wydrukowania go w celu złożenia w odpowiednim urzędzie.

5. Likwidacja barier funkcjonalnych

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 96, poz. 861 ze zm.) ze środków Funduszu może być dofinansowana likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Realizacja powyższych zadań ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

Pisemny wniosek o dofinansowanie likwidacji wyżej wymienionych barier funkcjonalnych osoba niepełnosprawna składa w powiatowym centrum pomocy rodzinie właściwym dla miejsca zamieszkania.

O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się.

O dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych

mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Dofinansowanie ze środków Funduszu nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec Funduszu lub podmiot ten był, w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, stroną umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku nie uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowania ze środków Funduszu.

Ponadto dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier funkcjonalnych wynosi do 80% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Przepisy przedmiotowego rozporządzenia nie definiują zakresu żadnej z barier. W związku z powyższym można przyjąć, iż:

- bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienie występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym;
- bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie;
- bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/ lub przekazywanie informacji.

6. Uprawnienia i ulgi dla osób niepełnosprawnych

W Polsce osobom niepełnosprawnym przysługują prawa i wolności jak innym obywatelom, w tym czynne prawo wyborcze po osiągnięciu 18 roku życia. Państwo zobowiązane jest, zarówno Konstytucją (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn zm.), jak i międzynarodowymi aktami praw człowieka, do ułatwiania osobom niepełnosprawnym udziału w wyborach.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (art. 62 ust. 1) zapewnia obywatelom polskim udział w referendum oraz prawo wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego.

W wyborach, prezydenckich, parlamentarnych do Parlamentu Europejskiego oraz w referendum dokonuje się spisu wyborców m.in. w szpitalach, zakładach pomocy społecznej. Spis ten sporządza się na podstawie wykazów osób, które będą przebywać w tych jednostkach w dniu wyborów. W związku z powyższym istnieje możliwość utworzenia obwodów wyborczych w tych placówkach.

Szczegółowe przepisy dotyczące kwestii udziału osób niepełnosprawnych w wyborach prezydenckich, parlamentarnych, samorządowych oraz referendum, regulują następujące akty prawne:

a) Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Ustawa z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544 z późn. zm.) – zapewnia osobom niepełnosprawnym możliwość korzystania przy głosowaniu z pomocy innych osób nie będących członkami obwodowej komisji wyborczej i mężami zaufania kandydatów,

b) Wybory do Sejmu i Senatu RP

Ustawa z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2007 r., Nr 190, poz. 1360 z późn. zm.), zapisy tej ustawy umożliwiają wyborcom niepełnosprawnym:

- łatwy dostęp do pomieszczeń przeznaczonych na siedziby okręgowych i obwodowych komisji wyborczych,

- dopisanie ich do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania spośród obwodów głosowania, w którym znajduje się lokal dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (na wniosek złożony do urzędu gminy najpóźniej 10 dni przed dniem wyborów), dotyczy to tylko obszaru gminy właściwej ze względu na miejsce stałego zamieszkania wyborcy,
- dostęp do lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, które zobowiązany jest zapewnić wójt lub burmistrz (prezydent miasta).

Wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może pomagać przy głosowaniu inna osoba, z wyłączeniem członków komisji wyborczych i mężów zaufania.

Obowiązek informowania o powyższych uprawnieniach spoczywa na organach samorządu lokalnego, a wykonują go one zwykle w formie obwieszczenia lub informacji umieszczonych na swoich stronach internetowych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 29 lipca 2011 r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 158, poz.938), na każde 15.000 mieszkańców gminy powinien przypadać co najmniej jeden lokal wyborczy dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, z tym że w każdej gminie powinien być co najmniej jeden taki lokal.

Podstawowe normy techniczne, jakie muszą spełniać lokale wyborcze dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych:

- powinny znajdować się na parterze budynku, który jest wyposażony w podjazdy lub inne urządzenia umożliwiające samodzielne dotarcie wyborcy niepełnosprawnego do lokalu wyborczego na wózku inwalidzkim,
- powinny mieć wymiary zapewniające swobodne poruszanie się po nim wyborców niepełnosprawnych, w szczególności przejście pomiędzy miejscem wydania karty do głosowania, miejscem zapewniającym tajność głosowania a urną powinno mieć szerokość co najmniej 1,5 m,
- położenie drzwi wejściowych do lokalu wyborczego oraz kształt i wymiary pomieszczeń wejściowych powinny umożliwiać dogodne warunki ruchu osobom niepełnosprawnym,

- urna wyborcza powinna mieć nie więcej niż 1 m wysokości.
Dodatkowo:
- należy zapewnić osobom niepełnosprawnym co najmniej jedno miejsce gwarantujące tajność głosowania, dostosowane do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności (1,2 m szerokości i 1,2 m głębokości) oraz umożliwiać pisanie na dwóch wysokościach (0,8 m i 1,1 m),
- urzędowe obwieszczenie i informacja Państwowej Komisji Wyborczej powinny być umieszczone w miejscu dostępnym dla wyborców poruszających się na wózkach inwalidzkich.

c) Wybory do organów samorządu terytorialnego

Ustawa z dnia 16 lipca 1998 r. ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz.U. z 2003 r., Nr 159, poz. 1547 z późn. zm.), w kwestii uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym stanowi, iż wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może pomagać przy głosowaniu inna osoba, z wyłączeniem członków komisji i mężów zaufania.

d) Wybory do Parlamentu Europejskiego

Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz.U. Nr 25, poz. 219 z późn. zm.), zapewnia następujące uprawnienia:

- pomieszczenia przeznaczone na siedziby okręgowych, rejonowych i obwodowych komisji wyborczych powinny być łatwo dostępne dla osób niepełnosprawnych,
- lokale obwodowych komisji wyborczych dostosowane do potrzeb wyborców niepełnosprawnych zapewnia wójt lub burmistrz (prezydent miasta). Do lokali tych stosuje się przepisy wykonawcze wydane na podstawie ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu,
- wyborca niepełnosprawny, na swój wniosek wniesiony do urzędu gminy najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów, jest dopisywany do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania spośród obwodów głosowania, w których znajdują się lokale dostosowane do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (na obszarze gminy właściwej ze względu na miejsce jego stałego zamieszkania),

- wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może pomagać przy głosowaniu inna osoba, z wyłączeniem członków komisji wyborczych i mężów zaufania.

e) Udział wyborców niepełnosprawnych w referendum.

Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz.U. Nr 57, poz. 507 z późn.zm.), odwołuje się do przepisów ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Zastosowania znajdują te same rozwiązania, które ułatwiają wyborcom niepełnosprawnym udział w referendum jak przy wyborach parlamentarnych m.in.

- wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może pomagać inna osoba, z wyłączeniem członków komisji wyborczych i mężów zaufania,
- wyborca ma prawo do dopisania go do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania spośród obwodów głosowania, w którym znajduje się lokal dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (w każdej gminie powinien być co najmniej jeden taki lokal).

Osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności mają prawo do korzystania w życiu codziennym z pewnych ulg i uprawnień. Są one uzależnione od schorzenia i stopnia niepełnosprawności. Warto się z nimi zapoznać, gdyż mogą one, choćby w niewielkim stopniu, ułatwić codzienne funkcjonowanie osobie z niepełnosprawnością.

Osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności (inwalidzi dawnej I grupy) mają prawo do:

- 49% ulgi na przejazdy w pociągach PKP – tylko w klasie 2. pociągów osobowych,
- 37% ulgi w pociągach pośpiesznych, ekspresowych, IC i EC,
- 49% na przejazdy w autobusach PKS w komunikacji zwykłej, na podstawie biletów jednorazowych,
- 37% ulgi w autobusach PKS pośpiesznych i przyspieszonych, na podstawie biletów jednorazowych,
- bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską wraz ze wskazanym przez siebie opiekunem (na podstawie orzeczenia potwierdzającego stopień niepełnosprawności) na terenie Wrocławia,

- 95% ulgi na przejazdy w pociągach PKP i autobusach PKS dla opiekuna towarzyszącego w podróży (na podstawie jednego z dokumentów podopiecznego oraz biletów jednorazowych), przy czym opiekun musi być pełnoletni (skończone 18 lat) a w przypadku osoby niewidomej musi mieć skończone 13 lat.
- karty parkingowej potwierdzającej uprawnienia do niestosowania się do niektórych znaków drogowych (znaki wylicza § 33.2 Rozp. Min. Infrastruktury oraz Min. Spraw Wewnętrznych i Admin. z dn. 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych Dz. U. Nr 170 z 2002 r., poz. 1393), Wykaz znaków: zakaz ruchu w obu kierunkach (B-1), zakaz wjazdu pojazdów silnikowych, z wyjątkiem motocykli jednośladowych (B-3), zakaz wjazdu autobusów (B-3a), zakaz wjazdu motocykli (B-4), zakaz wjazdu motorowerów (B-10), zakaz postoju (B-35), zakaz postoju w dni nieparzyste (B-37), zakaz postoju w dni parzyste (B-38), strefa ograniczonego postoju (B-39).
- zwolnień od opłat abonamentowych za radio i telewizję, tylko osoby całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji oraz osoby niestyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu na podstawie np. orzeczenia potwierdzającego stopień niepełnosprawności.
- ulgowych biletów do muzeów,
- do odliczeń niektórych wydatków od dochodu,
- bezpłatnych usług doręczania listów, paczek i przekazów pocztowych bezpośrednio do domu (zapotrzebowanie na usługę zgłasza się na pocztę, w miejscu zamieszkania), ponadto placówki pocztowe muszą wydzielić stanowiska do obsługi osób niepełnosprawnych i dostosować skrzynki do ich potrzeb.
- ulgi za korzystanie z niektórych usług w Telekomunikacji Polskiej. Rabaty dotyczą osób, które ukończyły 16 rok życia oraz posiadają orzeczenie o niepełnosprawności dotyczące:
 - uszkodzenia wzroku z orzeczeniem znacznego stopnia niepełnosprawności (dawna I grupa inwalidzka),
 - choroby narządu wzroku z orzeczeniem znacznego stopnia niepełnosprawności, z symbolem przyczyny niepełnosprawności (04-0).
 - uszkodzenia słuchu lub mowy gdy osoba ma orzeczonego znacznego lub

umiarkowany stopień niepełnosprawności (odpowiednio dawna I i II grupa)

- zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu z orzeczeniem znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z symbolem przyczyny niepełnosprawności (03-L)

Telekomunikacja Polska udziela osobom niepełnosprawnym ulgi w wysokości 50% opłaty podstawowej wynikającej z obowiązującego cennika usług telekomunikacyjnych. Więcej szczegółów, znajdą Państwo w salonach Orange, lub też dzwoniąc do:

Orange – Biuro Obsługi Klienta Indywidualnego

*100 – z telefonu Orange

510 100 100 – w Polsce, z telefonu komórkowego innego operatora lub z telefonu stacjonarnego

e-mail: kontakt.TP@orange.com – w mailu podaj imię, nazwisko, adres, nr tel. lub nr ewidencyjny, opis sprawy

adres do korespondencji:

Telekomunikacja Polska S.A., ul. Jagiellońska 34, 96-100 Skierniewice

Osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym (dawna II grupa inwalidzka) mają prawo do:

- karty parkingowej potwierdzającej uprawnienia do niestosowania się do niektórych znaków drogowych,
- zwolnień z opłaty abonamentowej za radio i telewizję, tylko w przypadku osób niewidomych, których ostrość wzroku nie przekracza 15% na podstawie jednego z dokumentów tj. orzeczenia stwierdzającego umiarkowany stopień niepełnosprawności z tytułu uszkodzenia narządu wzroku.
- 48% ulgi na przejazd środkami lokalnego transportu zbiorowego w Warszawie (po zaokrągleniu do pełnych piątek groszy), jeżeli:
 - ukończyły 26 rok życia, i zostały uznane za niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym, – na podstawie orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność wydanego przez zespół

orzekający o stopniu niepełnosprawności, na podstawie przepisów prawa polskiego lub ważnej legitymacji wydanej przez właściwy organ, dokumentującej stopień niepełnosprawności.

- ukończyły 26 rok życia, i zostały uznane za całkowicie niezdolne do pracy – na podstawie orzeczenia właściwego organu wydanego na mocy przepisów prawa polskiego lub ważnej legitymacji wydanej przez właściwy organ, dokumentującej całkowitą niezdolność do pracy.
- ulgi za korzystanie z niektórych usług w Telekomunikacji Polskiej. Rabaty dotyczą osób, które ukończyły 16 rok życia oraz posiadają orzeczenie o niepełnosprawności – patrz poprzednia strona.

Osoby niepełnosprawne w stopniu lekkim mają prawo do:

- niestosowania się do niektórych znaków drogowych, jeśli jej niepełnosprawność oznaczona jest symbolem 05-R (oznaczającym upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (oznaczającym chorobę neurologiczną).

Osoby niewidome, niebędące osobami o znacznym stopniu niepełnosprawności mają prawo do:

- 37% ulgi na przejazdy w 2. klasie pociągów osobowych, pospiesznych i ekspresowych oraz w autobusach PKS (na podstawie jednego z dokumentów stwierdzających inwalidztwo),
- do 95% ulgi na przejazdy w pociągach PKP i autobusach PKS dla swojego przewodnika towarzyszącego w podróży (osoby niewidome lub ociemniałej), który musi mieć ukończone 13 lat.
- bezpłatnych przejazdów w komunikacji miejskiej na podstawie legitymacji Polskiego Związku Niewidomych.

Osoby z upośledzeniem umysłowym (oraz ich opiekunowie) mają prawo do:

- bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską na terenie Wrocławia na podstawie legitymacji Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym.

Inwalidzi wojenni i wojskowi mają prawo do:

- bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską na terenie Warszawy na podstawie Książeczki Inwalidy Wojennego (Wojskowego) wydanej przez ZUS,
- przewodnik inwalidy wojennego (wojskowego) tylko o znacznym stopniu niepełnosprawności ma także prawo do bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską.

Dzieci i młodzież niepełnosprawna uczęszczające do szkoły, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia, a studenci do 26 roku życia, ich rodzice lub opiekunowie mają prawo do:

- 78% ulgi na przejazdy w pociągach osobowych i pospiesznych, ekspresowych EC, IC PKP (tylko w 2. klasie) i we wszystkich rodzajach autobusów PKS na trasie z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do: szkoły, przedszkola, ośrodka rehabilitacji, domu pomocy społecznej, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, ośrodka wsparcia, i z powrotem, na podstawie legitymacji szkolnej.
- bezpłatnych przejazdów na trasie z miejsca zamieszkania do szkoły, na podstawie ważnej legitymacji szkoły specjalnej z podaną trasą dojazdu (dotyczy młodzieży uczęszczającej do szkół specjalnych). Do bezpłatnego przejazdu ma prawo również opiekun dziecka na podstawie zaświadczenia wydanego przez szkołę, z podaną trasą dojazdu.

Renciści i emeryci (a także małżonek, na którego pobierany jest dodatek rodzinny) mają prawo do:

- dwóch jednorazowych przejazdów w ciągu roku kalendarzowego z ulgą 37% w 2. klasie pociągów osobowych, pospiesznych i ekspresowych,
- 48% ulgi w opłatach komunikacji miejskiej na podstawie aktualnego odcinka renty (emerytury) wraz z dowodem tożsamości.

UWAGA!

Należy pamiętać o tym, że bilet na przejazd „tam i z powrotem” jest traktowany jako dwa oddzielne przejazdy. Emeryci i renciści nie mają zniżek w autobusach PKS.

Zwolnione z opłat za używanie odbiorników radiowych i telewizyjnych są:

- Osoby zaliczone do I grupy inwalidów,
- Osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- Osoby całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji,
- Osoby o trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje dodatek pielęgnacyjny,
- Osoby, które skończyły 75 lat,
- Osoby, które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub innego organu emerytalno-rentowego,
- Osoby niestyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu,
- Osoby, których ostrość wzroku nie przekracza 15%,
- Inwalidzi wojenni i wojskowi,
- Kombatanci, niektóre osoby będące ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz wdowy i wdowcy po kombatantach, którzy są jednocześnie emerytami lub rencistami.

Uwaga!

od 16 maja 2005 r. zwolnienie nie przysługuje osobom, które mieszkają we wspólnym gospodarstwie domowym z co najmniej dwiema osobami, które ukończyły 26. rok życia, i które nie spełniają warunków do uzyskania tych zwolnień.

Prawo do zwolnień od opłat abonamentowych zachowują osoby, które korzystają z tego prawa na podstawie dotychczasowych przepisów, pod warunkiem dostarczenia, w terminie 6 miesięcy oświadczenia o spełnianiu warunków do korzystania z tych zwolnień.

Ulga do muzeum

Muzea państwowe mają od 1997 r. obowiązek wprowadzania ulgowych biletów dla osób niepełnosprawnych (i ich opiekunów), dla rencistów, emerytów, nauczycieli wszystkich typów szkół, studentów i uczniów. Ulgowe bilety można otrzymać po okazaniu odpowiedniej legitymacji potwierdzającej uprawnienie.

Wstęp do muzeów martyrologicznych jest bezpłatny w ogóle, a inne muzea udostępniają bezpłatnie swoje kolekcje przez jeden dzień w tygodniu. Wysokość ulgi oraz dzień bez biletów ustala dla każdego muzeum jego dyrektor.

Ulgi na telefony komórkowe

Oferowane przez operatorów sieci komórkowych ulgi dotyczą zazwyczaj osób niewidomych i niesłyszących. Ponieważ zakres tych ulg ulega zmianie, szczegółowych informacji należy szukać w punktach obsługi klienta tych sieci.

Zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych

Od podatku od czynności cywilnoprawnych zwolnione są osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia, oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu, nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe.

Ulgowa opłata paszportowa

Ulgową opłatę paszportową w wysokości 50% stawki pobiera się m.in. od:

- emerytów, rencistów, osób niepełnosprawnych, a także współmałżonków tych osób, pozostających na ich wyłącznym utrzymaniu;
- osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych;

Ulga przy opłacie za wymianę dowodu osobistego

Zgodnie z ustawą z dnia 9 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 39, poz. 306.) uchylono art. 36a, stanowiący o odpłatności za wydanie dowodu.

Wniosek o wydanie dowodu osobistego składa się do organu gminy właściwego ze względu na miejsce pobytu stałego, a w przypadku braku takiego miejsca do organu gminy właściwego ze względu na ostatnie miejsce pobytu stałego. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej organu, wniosek składa się do organu gminy właściwego dla obszaru dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy.

Osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może załączyć do wniosku fotografie przedstawiające ją w okularach z ciemnymi szklami. W takim przypadku do wniosku załącza się również orzeczenie o niepełnosprawności osoby do 16. roku życia lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 lat, z powodu wrodzonej lub nabytej wady narządu wzroku, wydane zgodnie z przepisami o orzekaniu o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Uprawnienia osoby niepełnosprawnej korzystającej z psa asystującego

Osoba niepełnosprawna wraz z psem asystującym ma prawo wstępu do obiektów użyteczności publicznej, w szczególności: budynków i ich otoczenia przeznaczonych na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, świadczenia usług pocztowych lub telekomunikacyjnych oraz innych ogólnodostępnych budynków przeznaczonych do wykonywania podobnych funkcji, w tym także budynków biurowych i socjalnych.

- Uprawnienie to przysługuje również w środkach transportu kolejowego, drogowego, lotniczego i wodnego oraz w innych środkach komunikacji publicznej. Uprawnienie powyższe nie zwalnia osoby niepełnosprawnej z odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez psa asystującego.
- Warunkiem skorzystania ze specjalnych uprawnień jest wyposażenie psa asystującego w uprzęż oraz posiadanie przez osobę niepełnosprawną certyfikatu potwierdzającego status psa asystującego i zaświadczenia o wykonaniu wymaganych szczepień weterynaryjnych.
- Z uprawnień tego może korzystać trener psa szkolonego na psa asystującego na podstawie zaświadczenia wydanego przez podmiot prowadzący szkolenie psów asystujących
- Osoba niepełnosprawna nie jest zobowiązana do zakładania psu asystującemu kagańca oraz prowadzenia go na smyczy.
- Status psa asystującego potwierdza certyfikat wydawany po odbyciu odpowiedniego szkolenia. Certyfikat wydaje uprawniony do tego

podmiot prowadzący szkolenie psów asystujących, wpisany do rejestru podmiotów uprawnionych do wydawania certyfikatów. Rejestr prowadzi Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

- Koszty wydania certyfikatu finansowane są ze środków Funduszu na wnioski podmiotu uprawnionego do wydawania certyfikatów. Wpis do rejestru dokonywany jest na wniosek podmiotu prowadzącego szkolenie psów asystujących.
- Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych może przeprowadzać kontrolę podmiotów uprawnionych do wydawania certyfikatów w zakresie spełniania warunków określonych w przepisach oraz dokonuje wykreślenia z rejestru w przypadku niespełniania warunków, o czym zawiadamia dany podmiot.

Prawo do skorzystania z usług tłumacza języka migowego

Z dniem 1 kwietnia 2012 r. weszła w życie ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się, która daje osobom niestyszącym i głuchoniemym prawo do skorzystania z usług tłumacza języka migowego przy załatwianiu spraw w urzędzie.

Usługa tłumacza jest bezpłatna dla osób niepełnosprawnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Rozdział IV

Wybrane instytucje realizujące zadania na rzecz osób niepełnosprawnych

1. Krajowe

1.1 Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych sprawuje merytoryczny nadzór nad wykonywaniem zadań wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Pełnomocnik jest sekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Powoływany i odwoływany jest przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Do zadań Pełnomocnika należy m.in.:

- inicjowanie, nadzór i koordynacja nad wykonywaniem zadań wynikających z ustawy,
- inicjowanie kontroli realizacji zadań określonych w ustawie,
- żądanie od podmiotów informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych dotyczących realizacji zadań,
- organizowanie konferencji i szkoleń,
- udzielanie informacji w sprawach z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- opracowywanie standardów w zakresie realizacji zadań określonych w ustawie,
- opracowywanie oraz opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zatrudnienia, rehabilitacji oraz warunków życia osób niepełnosprawnych,
- opracowywanie projektów programów rządowych dotyczących rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych,
- ustalanie założeń do rocznych planów rzeczowo-finansowych dotyczących realizacji zadań wynikających z ustawy,
- inicjowanie i realizacja działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Pełnomocnik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (BON), które stanowi wyodrębnioną komórkę organizacyjną w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych przyjmuje interesantów w ramach Dnia Otwartego w każdy drugi wtorek miesiąca w godzinach 14-16.

Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

ul. Nowogrodzka 11, 00- 513 Warszawa

tel. 22 529 06 01 lub 22 529 06 00

e-mail: sekretariat.bon@mpips.gov.pl

strona internetowa: www.niepelnosprawni.gov.pl

Adres korespondencyjny Biura:

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa

Sekretariat Dyrektora Biura

tel. 22 529 06 01, tel. 22 529 06 00, fax. 22 529 06 02

1.2 Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych jest organem doradczym Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, stanowiącym forum współdziałania na rzecz osób niepełnosprawnych organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych.

Rada działa na podstawie Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2008 r., Nr 14, poz. 92 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie sposobu i trybu działania Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 230, poz. 1695).

Do zadań Rady należy w szczególności:

1. Przedstawianie Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych:
 - propozycji przedsięwzięć zmierzających do integracji osób niepełnosprawnych

- propozycji rozwiązań w zakresie zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych, wynikających z niepełnosprawności,
 - opinii do dokumentów przedkładanych Radzie przez Pełnomocnika, w tym do projektów:
 - aktów prawnych mających lub mogących mieć wpływ na sytuację osób niepełnosprawnych, planów finansowych oraz sprawozdań Funduszu,
 - rządowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz informacji o ich realizacji,
 - rocznych informacji o działalności Rady,
2. Sygnalizowanie odpowiednim organom potrzeby wydania lub zmiany przepisów dotyczących sytuacji osób niepełnosprawnych.

Posiedzenia Rady są zwoływane przez jej przewodniczącego lub co najmniej 5 członków Rady nie rzadziej niż raz na kwartał oraz w każdym czasie na wniosek Pełnomocnika. Kadencja Rady trwa 4 lata.

Adres korespondencyjny Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych:

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa

Kontakt: tel. 22 529 06 52, fax: 22 529 06 30

1.3 Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest funduszem celowym i funkcjonuje na mocy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn.zm.). Fundusz pełni rolę narzędzia finansowania polskiego systemu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Mechanizm, na którym opiera się system, polega na przede wszystkim na wpłatach pracodawców, którzy nie zatrudniają odpowiedniej liczby osób niepełnosprawnych. Fundusz pobiera te wpłaty i dysponuje na zadania

określone ustawą o rehabilitacji, głównie do tych pracodawców, którzy decydują się zatrudniać osoby niepełnosprawne. Pomoc finansowa udzielana pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne ma za zadanie refundowanie tzw. zwiększonych kosztów towarzyszących zatrudnieniu tej grupy społecznej. Rola PFRON polega więc na redystrybucji uzyskanych środków i przeznaczaniu ich na zadania opisane w ustawie o rehabilitacji oraz na tzw. programy celowe. Kwestią oczywistą jest to, że gdyby nie system finansowego wspierania pracodawców zatrudniających osoby z orzeczoną niepełnosprawnością (możliwy dzięki środkom PFRON), liczba pracujących osób niepełnosprawnych byłaby nieporównywalnie niższa.

Dane adresowe:

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
al. Jana Pawła II 13, 00-828 Warszawa

Kontakt z pracownikami PFRON udzielających informacji z zakresu:

- Informacje na temat uprawnień osób niepełnosprawnych
- Informacje na temat zadań ustawowych i programów PFRON
- Informacje na temat zadań samorządu terytorialnego na rzecz osób niepełnosprawnych
- Ścieżki załatwiania spraw osób niepełnosprawnych

możliwy jest pod numerami telefonów:

22 50 55 276, 22 50 55 372, 22 50 55 379, 22 50 55 535.

e-mail:

interwencje@pfron.org.pl – skargi i interwencje dotyczące osób indywidualnych

programy@pfron.org.pl – sprawy dotyczące programów realizowanych przez Fundusz,

PFRON – oddział Dolnośląski

tel. 71 34-67-440, fax: 71 342 12 60

adres: 50-053 Wrocław, ul. Szewska 6/7

e-mail: wroclaw@pfron.org.pl

2. Wojewódzkie

2.1 Wojewoda

- a) Wojewoda, po zasięgnięciu opinii starostów, ustala obszar działania powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, który może obejmować swoim zasięgiem więcej niż jeden powiat oraz siedziby wyjazdowych składów orzekających w powiatach, w których nie powołano powiatowego zespołu.
 - b) Wojewoda powołuje i odwołuje wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.
 - c) Wojewoda pełni bezpośredni nadzór nad działaniem powiatowych zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności oraz przedstawia Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych informacje o realizacji zadań powiatowych i wojewódzkich zespołów.
 - d) Wojewoda prowadzi rejestr ośrodków oraz rejestr organizatorów turnusów rehabilitacyjnych i dokonuje wpisu do tych rejestrów na okres 3 lat po spełnieniu przez ośrodek lub organizatora turnusów określonych warunków oraz wykreśla ośrodek lub organizatora turnusu z rejestru w razie uniemożliwienia kontroli ośrodka lub organizatora turnusu oraz niespełnienia warunków określonych w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz.U. Nr 230, poz. 1694).
 - e) Wojewoda wydaje decyzję w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej,
- Wojewoda może, w drodze decyzji, zwolnić na czas określony, nie dłużej jednak niż na sześć miesięcy, prowadzącego zakład pracy chronionej od spełnienia warunku dotyczącego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych (co najmniej 40%, a w tym co najmniej 10% ogółu zatrudnionych to osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności), jeżeli:
 - zatrudnia co najmniej 60% osób niepełnosprawnych oraz
 - właściwy powiatowy urząd pracy nie może skierować wymaganej liczby osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, posiadających

odpowiednie kwalifikacje zawodowe lub nadających się do przekwalifikowania,

- Wojewoda może, w drodze decyzji, zwolnić z obowiązku prowadzenia działalności gospodarczej przez okres 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie statusu zakładu pracy chronionej lub z obowiązku utrzymywania wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych¹, w okresie 6 miesięcy poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie statusu zakładu pracy chronionej pracodawcę, który:
 - przejął wraz ze wszystkimi pracownikami zakład pracy chronionej w upadłości lub w likwidacji albo zagrożony likwidacją lub upadłością, z wyłączeniem przejęcia dokonanego na podstawie Kodeksu Spółek Handlowych lub ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 z późn. zm.),
 - przejął w drodze darowizny od osoby należącej w stosunku do niego do I grupy podatkowej w rozumieniu przepisów o podatku od spadków i darowizn zakład pracy chronionej prowadzony przez jedną lub więcej osób fizycznych,
- Wojewoda może wydać decyzję, o której mowa powyżej w przypadku, gdy pracodawca:
 - utrzyma zatrudnienie pracowników zakładu pracy chronionej w okresie roku od dnia wydania decyzji oraz
 - spełnia pozostałe warunki, o których mowa w art. 28 ustawy o rehabilitacji, w dniu wystąpienia z wnioskiem o przyznanie statusu zakładu pracy chronionej lub udokumentowania przejęcia zakładu.
- f) Wojewoda podejmuje decyzję stwierdzającą utratę przyznanego statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej w razie niespełniania warunków lub obowiązków, o których mowa w ustawie o rehabilitacji, z dniem zaprzestania spełniania jakiegokolwiek z tych warunków lub obowiązków. Od wymienionych decyzji wojewody, przysługuje pracodawcy odwołanie do ministra właściwego do spraw

- zabezpieczenia społecznego.
- g) Wojewoda i Państwowa Inspekcja Pracy przedstawiają Pełnomocnikowi informacje o wynikach kontroli przeprowadzanych przez Państwową Inspekcję Pracy w zakładach pracy chronionej i w zakładach aktywności zawodowej w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o rehabilitacji.
- h) Wojewoda jest obowiązany przedkładać Pełnomocnikowi zbiorcze informacje półroczne (oraz w terminie wyznaczonym przez Pełnomocnika) dotyczące wydanych decyzji oraz stanu zatrudnienia w zakładach pracy chronionej i zakładach aktywności zawodowej.
- i) Wojewoda przesyła Pełnomocnikowi kwartalne informacje zbiorcze o szkoleniach, zatrudnieniu i osobach niepełnosprawnych, bezrobotnych lub innych osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy, sporządzone na podstawie informacji uzyskanych od starosty.

Dolnośląski Urząd Wojewódzki

pl. Powstańców Warszawy 1, 50-153 Wrocław

Informacja ogólna: 71 340 60 00

e-mail: info@duw.pl

2.2 Marszałek Województwa

Marszałek Województwa:

- tworzy i likwiduje – w porozumieniu z Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych – specjalistyczne ośrodki szkoleniowo-rehabilitacyjne,
- powołuje i odwołuje wojewódzkie społeczne rady do spraw osób niepełnosprawnych, będące organami opiniodawczo-doradczymi.

Kancelaria Ogólna

ul. Wybrzeże J. Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław

tel. 71 776-93-29

Kancelaria Ogólna – Filia

ul. Ostrowskiego 7-9, 53-238 Wrocław

tel. 71 770-41-33

CENTRUM INFORMACJI O URZĘDZIE

tel. 71 776 90 53, tel. 71 776 93 29, fax 71 776 93 13,

e-mail: umwd@dolnyslask.pl

WAŻNE:

Usługa dla osób niestyszących i niedostyszających – informacja w sprawie realizacji uprawnienia wynikającego z ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania.

Niestyszący i niedostyszający klienci Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz osoby mające trudności w komunikowaniu się mogą skorzystać z pomocy tłumacza języka migowego podczas załatwiania swoich spraw w urzędzie.

W związku z powyższym osoba uprawniona, która zamierza skorzystać z powyższych usług, zobowiązana jest zgłosić ten fakt w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego w Wydziale Organizacyjno – Prawnym w terminie co najmniej na 3 dni robocze przed tym zdarzeniem.

Osoby uprawnione są zobowiązane zgłosić zamiar korzystania z usługi tłumacza, co najmniej 3 dni robocze przed planowaną wizytą w Urzędzie, kontaktując się:

pisemnie: Departament Prawny i Kadr - Wydział Organizacyjno – Prawny, Wyb. Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław,

adres e-mail: **duo@umwd.pl**,

fax: 71 776 90 27, tel. 71 776 93 81, 71 776 97 52 (za pośrednictwem osoby trzeciej)

(podając zakres oczekiwanej pomocy oraz sposób przekazania informacji zwrotnej)

W przypadku korzystania przez osoby uprawnione z pomocy tzw. osoby przybranej, czyli osoby, która ukończyła 16 lat i została wybrana przez osobę uprawnioną w celu ułatwienia porozumiewania się z osobą uprawnioną i udzielenia jej pomocy w załatwieniu spraw, wizyta w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego nie musi być wcześniej uzgadniana.

2.2.1 Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych UMWD

W ramach Departamentu Spraw Społecznych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego działa Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych. Powstanie Wydziału jest związane z obowiązującą od dnia 1 lutego 2003 r. zmianą ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i wynikających z tej nowelizacji nowych zadań nałożonych na samorząd województwa.

- 1) opracowanie i realizacja wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych,
- 2) udzielanie pomocy merytorycznej instytucjom i osobom fizycznym realizującym zadania objęte wojewódzkimi programami dotyczącymi osób niepełnosprawnych,
- 3) określanie potrzeb w zakresie środków finansowych na realizację wojewódzkich programów dotyczących osób niepełnosprawnych,
- 4) współpraca z Pełnomocnikiem Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych,
- 5) opiniowanie wniosków o dofinansowanie robót budowlanych, dotyczących obiektów służących rehabilitacji,
- 6) opiniowanie wniosków związanych z tworzeniem i działaniem zakładów aktywności zawodowej,
- 7) współpraca z organami administracji rządowej i samorządowej oraz organizacjami pozarządowymi w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 8) opiniowanie wniosków, o wpis do rejestru ośrodków, przyjmujących grupy turnusowe,
- 9) rozliczanie umów wynikłych z realizowanych przez Wydział zadań,
- 10) opracowywanie i opiniowanie wniosków o utworzenie lub likwidowanie przez Marszałka specjalistycznych ośrodków szkoleniowo-rehabilitacyjnych,
- 11) opracowywanie wystąpień i wniosków do programów PFRON
- 12) obsługa Wojewódzkiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych działającej przy Marszałku Województwa Dolnośląskiego,
- 13) pozyskiwanie środków europejskich i krajowych na zadania Wydziału.

2.3 Wojewódzka społeczna rada do spraw osób niepełnosprawnych

Przy marszałkach województw tworzy się wojewódzkie społeczne rady do spraw osób niepełnosprawnych, będące organami opiniodawczo-doradczymi. Podobny charakter mają powiatowe społeczne rady ds. osób niepełnosprawnych, tworzone na poziomie powiatów.

Zakres działania wojewódzkich oraz powiatowych rad:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- opiniowanie projektów wojewódzkich programów na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ocena realizacji programów,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez sejmik województwa z uwzględnieniem ich skutków dla niepełnosprawnych.

Składy wojewódzkich oraz powiatowych rad:

Wojewódzkie rady składają się z 7 osób powołanych spośród przedstawicieli działających na terenie województwa organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli wojewody i jednostek samorządu terytorialnego (powiatów i gmin).

Powiatowe rady składają się z 5 osób, powołanych spośród przedstawicieli działających na terenie danego powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego (powiatów i gmin).

Dane adresowe:

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Departament Spraw Społecznych

Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych

ul. Ostrowskiego 7, 53-238 Wrocław

tel. 71 770 41 51, fax. 71 770 41 47

3. Powiat / Gmina / Miasto Wrocław

3.1 Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania i Niepełnosprawności

Siedziba Zespołu: ul. Strzegomska 6, 53-611 Wrocław – parter, pok.9

Zainteresowani przyjmowani są codziennie w godzinach od 8.00 do 15.00.

Informacja telefoniczna: 71 78 22 360, 71 78 22 362 – więcej na str. 29

3.2 Powiatowy Urząd Pracy

- a) opracowuje i realizuje, zgodnie z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowe programy działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- b) współpracuje z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej tych osób,
- c) finansuje wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu,
- d) prowadzi pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie,
- e) prowadzi doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne oraz prowadzi obsługę tego zadania,
- f) może zlecać zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym i fundacjom (zgodnie z art. 36 ustawy o rehabilitacji),
- g) kieruje osoby niepełnosprawne, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej,
- h) współpracuje z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów,
- i) współpracuje z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Osoba niepełnosprawna, a powiatowy urząd pracy

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzystać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może także korzystać – na zasadach takich jak osoby bezrobotne – z usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji, w szczególności: szkoleń, stażu, prac interwencyjnych, przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy finansowane są - w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako:

- bezrobotne – ze środków Funduszu Pracy,
- poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu – ze środków PFRON.

Pośrednictwo pracy

Pośrednictwo pracy – jest jedną z podstawowych usług publicznych służb zatrudnienia. Polega w szczególności na:

- a) udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych,
- b) pozyskiwaniu ofert pracy,
- c) upowszechnianiu ofert pracy, w tym przez przekazywanie ofert pracy do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy,
- d) udzielaniu pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku ze zgłoszoną ofertą pracy,
- e) informowaniu bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy,
- f) inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami,
- g) współdziałaniu powiatowych urzędów pracy w zakresie wymiany informacji o możliwościach uzyskania zatrudnienia i szkolenia na terenie

- ich działania,
h) informowaniu bezrobotnych o przysługujących im prawach i obowiązkach.

Pośrednictwo pracy realizowane przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy jest prowadzone nieodpłatnie.

Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa

Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa – polega na udzielaniu:

- a) bezrobotnym i poszukującym pracy – pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, w szczególności poprzez:
- informowanie o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach szkolenia i kształcenia,
 - poradnictwo ułatwiające wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia, w tym identyfikowanie zainteresowań i uzdolnień zawodowych,
 - kierowanie na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydawanie opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu albo kierunku szkolenia,
 - inicjowanie, organizowanie i prowadzenie grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy;
- b) pracodawcom – pomocy w doborze kandydatów do pracy, w szczególności poprzez informacje i doradztwo w tym zakresie.

Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa są świadczone w formie grupowej lub w formie porady indywidualnej.

Dane adresowe:

Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu
budynek A: Centrum Aktywizacji Zawodowej
budynek B: Ewidencja i Świadczenia
50-525 Wrocław, ul. Gliniana 20-22
tel. 71 7701 600, fax: 71 7701 633
e-mail: wrrw@pup-wroclaw.pl
strona internetowa: www.pup-wroclaw.pl

3.3 Powiatowa społeczna rada ds. osób niepełnosprawnych

Powiatowa społeczna rada do spraw osób niepełnosprawnych jest organem opiniodawczo-doradczym starostów.

Do zakresu działania powiatowej rady należy:

- a) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:
 - integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
 - realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- b) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- c) ocena realizacji programów,
- d) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Powiatowa rada składa się z 5 osób, powoływanych spośród przedstawicieli działających na terenie danego powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego (powiatu i gmin).

Kadencja rad trwa 4 lata. Członków powiatowej rady powołuje i odwołuje starosta, spośród kandydatów zgłoszonych przez organizacje pozarządowe oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego.

Dane adresowe:

ul. Gabrieli Zapolskiej 4, 50-032 Wrocław

Kontakt: Sekretariat: pok. 347, III piętro

tel. 71 777 77 60, fax: 71 777 79 94,

e-mail: wzd@um.wroc.pl

3.4 Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych w Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych

Działania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych podejmowane przez Zespół, komórkę organizacyjną znajdującą się w strukturze Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych, mają na celu osiągnięcie przez niepełnosprawnych mieszkańców Wrocławia możliwie najwyższego poziomu ich samodzielnego funkcjonowania, poprawy jakości życia i integracji społecznej.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej koncentrują się na ułatwieniu osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, ocenę zdolności do pracy, kwalifikacji, doświadczeń i indywidualnych uzdolnień, przygotowanie zawodowe oraz dobór i ewentualne wyposażenie bądź doposażenie stanowiska pracy.

Rehabilitacja społeczna, realizowana przez Zespół, ma na celu, w szczególności, kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji społecznej, profilaktykę, edukację, wsparcie oraz pobudzanie aktywności społecznej wśród osób niepełnosprawnych.

Do zadań Zespołu należy m.in.:

- finansowanie szkoleń osób niepełnosprawnych organizowanych przez pracodawców;
- udzielanie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
- refundacja kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu;
- refundacja kosztów utworzenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych;
- zlecanie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Zadania Zespołu realizowane są m.in. poprzez:

- współpracę z administracją rządową, samorządową oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych;

- prowadzenie doradztwa organizacyjno-prawnego dla osób niepełnosprawnych oraz podmiotów zatrudniających osoby niepełnosprawne w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej;
- sporządzania i weryfikacji projektów planów gospodarowania dostępnymi środkami finansowymi, pochodzącymi z budżetu gminy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz z innych źródeł, w układzie rzeczowym i finansowym;
- zawierania i kontroli wykonania umów dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Dane adresowe:

ul. Gabrieli Zapolskiej 4, 50-032 Wrocław

Kontakt:

Sekretariat: pok. 347, III piętro

tel. 71 777 77 60, fax: 71 777 79 94,

e-mail: wzd@um.wroc.pl

Rzecznik ds. Osób Niepełnosprawnych

Bartłomiej Skrzyński

ul. G. Zapolskiej 4, 50-032 Wrocław,

piętro III, pok. 342

tel. 71 777 89 61, fax: 71 777 79 94,

e-mail: bartlomiej.skrzynski@um.wroc.pl

3.5 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, z siedzibą przy ul. Strzegomskiej 6 we Wrocławiu, jest jednostką organizacyjną Miasta powołaną w celu umożliwiania osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia oraz w celu zapobiegania powstawaniu tych sytuacji. Ośrodek wykonuje zadania własne gminy i powiatu grodzkiego oraz zadania zlecone przez administrację rządową gminie i powiatowi z zakresu pomocy społecznej.

Kontakt:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu

ul. Strzegomska 6, 53-611 Wrocław

tel. 71 78 22 322, www.mops.wroclaw.pl

Zadania te finansowane są z budżetu Miasta oraz z budżetu Państwa.

Wybrane komórki organizacyjne MOPSu we Wrocławiu to::

ZESPOŁY TERENOWEJ PRACY SOCJALNEJ

wykonują zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Do zadań ZTPS-ów należy:

- rozpatrywanie i analiza potrzeb w zakresie pomocy społecznej oraz udzielanie pomocy w wymaganym zakresie;
- działanie mające na celu zaspokajanie rozpoznanych potrzeb – udzielanie pomocy społecznej w formie pracy socjalnej, usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczeń finansowych, rzeczowych, w naturze oraz poradnictwa specjalistycznego;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi, charytatywnymi i instytucjami środowiska lokalnego w celu zaspokajania potrzeb mieszkańców Miasta Wrocławia w zakresie pomocy społecznej;
- weryfikacja dokumentacji zebranej w celu przyznania lub odmowy przyznania świadczeń;
- realizacja wypłat przyznanych świadczeń;
- rejestracja i ewidencja osób korzystających z pomocy społecznej;
- informowanie klientów, osób zainteresowanych i przedstawicieli środowiska lokalnego o dostępnych formach pomocy i zasadach ich przyznawania.

Dział Adaptacji Osób Niepełnosprawnych (DAON) (ul. Strzegomska 6);

realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Do zadań Działu Adaptacji Osób Niepełnosprawnych należy w szczególności:

- rozpoznawanie i analiza potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej;
- udzielanie osobom niepełnosprawnym świadczeń finansowanych z funduszu celowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, m.in.:
 - dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych,
 - finansowanie działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej,
 - dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
 - dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się,
 - dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych i technicznych;
- prowadzenie poradnictwa w zakresie prawnym, socjalnym, rehabilitacyjnym, itp. w celu integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem i udzielanie pomocy w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych;
- prowadzenie Wypożyczalni Sprzętu Rehabilitacyjnego;
- współpraca z Wydziałem Zdrowia Urzędu Miejskiego Wrocławia, Narodowym Funduszem Zdrowia oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych;
- informowanie klientów, osób zainteresowanych i przedstawicieli środowiska lokalnego o dostępnych formach pomocy i zasadach ich przyznawania;
- nadzór i koordynacja warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy;
- rozpatrywanie skarg i wniosków dotyczących funkcjonowania nadzorowanych placówek i jednostek;
- przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i kompletowanie dokumentacji niezbędnej do kwalifikowania i kierowania do odpowiedniego typu środowiskowego domu samopomocy, ze względu na stan zdrowia i rodzaj schorzenia osoby kierowanej;

W dniu 25 czerwca 2012 r. Miasto Wrocław przyjęło zaproszenie PFRON i podpisało Porozumienie w celu współpracy przy realizacji pilotażowego programu „Aktywny samorząd”. Program w imieniu Miasta Wrocław realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Program adresowany jest do

osób niepełnosprawnych, a jego głównym celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Program finansowany jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Dział świadczeń (ul. Hubska 30/32);

wykonuje zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu (ul. Strzegomska 6);

wydaje orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności – więcej na str. 29

Centrum Pracy Socjalnej i Rodziny (ul. Podwale 75);

do którego zadań należy m.in:

- opracowywanie projektów strategii i programów z zakresu realizowanych przez MOPS zadań statutowych;
- prowadzenie konsultacji merytorycznych i metodycznych dla pogłębienia wiedzy i umiejętności, budowania pożądanych zachowań niezbędnych w pracy socjalnej poprzez konsultacje specjalistyczne i organizowanie szkoleń wewnętrznych; etc

Przy pisaniu niniejszej publikacji korzystaliśmy m.in. z wybranych stron internetowych:

www.niepelnosprawni.gov.pl

www.mpips.gov.pl

www.zus.pl

www.pfron.org.pl

www.wroclaw.pl

www.mops.wroclaw.pl

www.niepelnosprawni.pl

Notatnik

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

